

Lägesbild

2026–2027

Östhammars kommun

Antas av	Styrgruppen, brottsförebyggande arbete
Datum	2026-01-13
Ersätter tidigare version	
Gäller för	KS, nämnder, bolag/koncernen
Diarienummer	KS-2026-280

Innehåll

1. Bakgrund.....	2
2. Metod.....	2
2.1. Urval statistik.....	2
3. Om kommunen.....	3
3.1. Turism.....	3
3.2. Organisation	3
3.3. Kommunfullmäktiges mål för 2026-2027	4
4. Sociala faktorer	5
4.1 ANDTS	6
5. Statistik	7
5.1. Diskussion statistik.....	8
6. Lägesbilder.....	9
7. Medborgardialog.....	10
8. Välfärdsbrott	11
9. Socialtjänst.....	11
10. Skadegörelse.....	11
11. Analys.....	12
12. Slutsatser.....	12
13. Åtgärdsinriktning och rekommendationer	13
14. Bilagor	14
Bilaga 1. Statistik	14
Bilaga 2. Medborgardialoger	31

1. Bakgrund

Den 1 juli 2023 trädde en ny lag i kraft som reglerar kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet (2023:196). Regeringen har betonat att det brottsförebyggande arbetet ska prioriteras och att de förebyggande insatserna ska göras på ett systematiskt och evidensbaserat sätt.

Tanken med lagen är att det ska bidra till ett mer aktivt och kunskapsbaserat arbete på lokal, regional och nationell nivå. I regeringens proposition betonade man att det krävs ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete för att stoppa rekryteringen till kriminella nätverk och förhindra den brottslighet som hotar vår gemenskap.

Sveriges kommuner tillsammans med Polismyndigheten har en stor roll i det lokala brottsförebyggande arbetet. Enligt den nya lagen ska kommunerna ta fram en lokal lägesbild och det ska också inrättas en samordningsfunktion som ansvarar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet i kommunen.

Kommunen ska ta fram en lägesbild över brottsligheten inom dess geografiska område. Lägesbilden ska uppdateras vartannat år. Lägesbilden ska innehålla följande:

- En kartläggning av brottsligheten, dess omfattning och konsekvenser
- Annan information av betydelse
- En analys av kartläggningen och informationen

Lägesbilden baseras på statistik från Brottsförebyggande rådet (Brå) och Nationella trygghetsundersökningen (NTU), lokala lägesbilder från den operativa samverkansgruppen, information från medborgardialoger, samt interna verksamhetsdata.

2. Metod

2.1. Urval statistik

Statistik har hämtats från BRÅ (Brottsförebyggande rådet). Ett urval har gjorts av tillgänglig statistik. Urvalet har gjorts utifrån inom vilka områden det skett en större förändring de senaste åren. Utöver detta har de områden som varit aktuella i det brottsförebyggande arbetet inkluderats, detta omfattar identifierade problemområden och områden där olika typer av åtgärder vidtagits.

3. Om kommunen

Östhammars kommun ligger i nordöstra delen av Uppsala län och är en kustkommun. Kommunen har cirka 22 200 invånare, varav en tredjedel bor på landsbygden. Centralorten är Östhammar, andra orter är Gimo, Alunda, Österbybruk och Öregrund. Kusten och skärgården spelar en central roll i både vardagsliv och turism, med omkring 4 000 km kustlinje och över 1 000 öar, där bland annat Gräsö, Vassarö och Raggarö ingår.

Historiskt har kommunen präglats av järnbruk och jordbruk, särskilt i Dannemora och Österbybruk. Idag är Östhammar fortfarande en industrikommun med bland annat Sandvik Coromant i Gimo samt Forsmarks kärnkraftverk. Samtidigt domineras näringslivet av småföretag, som står för majoriteten av jobben i kommunen.

Inkomstnivåerna i kommunen låg 2023 något under riksgenomsnittet med en medianinkomst före skatt på 32 925 kr per månad jämfört med rikssnittet 34 825 kr.

3.1. Turism

Kommunen har en stor andel fritidsbostäder. Inte minst i Öregrund som har en större koncentration sommarbostäder och orten lockar mycket turister sommartid. Särskilt stora är befolkningstillströmningen under båtveckan i Öregrund. Båtveckan genomförs under 2026, 26 juli till 2 augusti. Befolkningstillströmningen innebär särskilda utmaningar för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet, kopplat till ett tillfälligt ökat tryck på offentliga platser.

3.2. Organisation

Östhammars kommun är en politisk styrd organisation där folkvalda politiker företräder invånarna och fattar beslut om samhällsservicens mål, inriktning och kvalitet.

Den politiska organisationen består av kommunfullmäktige, kommunstyrelse och nämnder. Kommunfullmäktige beslutar om antalet politiker i varje nämnd och utser dess ledamöter.

Östhammars kommuns arbete styrs av fyra facknämnder med politiskt tillsatta ledamöter. Det finns också valnämnd, krisledningsnämnd och gemensamma nämnder med andra kommuner. Nämnderna servas av en gemensam förvaltning med en uppdelning i kontor. Östhammars kommun har sex kontor: kommunledningskontoret, samhällsbyggnadskontoret, kultur- och fritidskontoret, barn- och utbildningskontoret, omsorgskontoret.

Ansvar för den brottsförebyggande samordningen ligger på skydd- och beredskap som sorterar under kommunledningskontoret. På kontoret finns en utsedd brottsförebyggande samordnare.

Samordnaren har till uppgift att:

- Samordna och stötta genomförandet av kommunens arbete
- Utgöra kommunens kontaktyta mot externa aktörer
- Bidra till att information om det brottsförebyggande arbetet sprids

Det brottsförebyggande arbetet är organiserat genom en styrgrupp som styr den strategiska inriktningen för arbetet, i gruppen ingår kommunstyrelsens ordförande, oppositionsråd, kommundirektör, brottsförebyggande samordnare och kommunpolis. Det finns en operativ grupp som ansvarar för den operativa styrningen och samordningen av insatser. I denna grupp ingår representanter för kontoren, brottsförebyggande samordnare samt kommunpolis. Vid behov kan arbetsgrupper skapas till specifika problemområden och insatser.

En samverkansöverenskommelse finns med Polisen för perioden 2023-2025. En trygghetsöverenskommelse finns med några ICA- handlare. Ytterligare handlare ingår i en grupp som träffas tillsammans med polis och kommun för att diskutera brottsförebyggande frågor. En brottsförebyggande samverkan sker med det kommunala bostadsbolaget Östhammarshem.

I kommunen finns projektet Våga värna som syftar till att förebygga våld i nära relationer där socialtjänsten ingår tillsammans med polisen, Östhammarshem, Skadeservice och hyresgästföreningen.

3.3. Kommunfullmäktiges mål för 2026-2027

Kommunfullmäktige har i årsbudgeten 2025, Flerårsplan 2026- 2027 satt ett antal mål. Tre av målen för samtliga nämnder påverkar särskilt det brottsförebyggande arbetet. En berör direkt upplevelsen av trygghet och de andra två handlar nöjda kommuninvånare respektive arbetsmiljö.

Trivas och må bra på jobbet

Sjukfrånvaron ska på årsbasis kontinuerligt sjunka och upplevelsen av en god arbetsmiljö ska öka

Nöjda kommuninvånare

Andelen kommuninvånare som är nöjda med kommunens verksamheter ska öka

Upplevelsen av trygghet

Andelen kommuninvånare som känner sig trygga i Östhammars kommun ska öka

Inom den första punkten som rör arbetsmiljö berörs inom det brottsförebyggande området att motverka hot om våld mot personal och förtroendevalda. Inom den andra punkten om nöjda kommuninvånare kan förutsättas att en trygg miljö är en förutsättning för att kommuninvånarna ska trivas. Arbetet som bedrivs med trygghetsvandringar och medborgardialoger är också aktiviteter inom ramen för målet. Upplevelsen av en ökad trygghet är (tillsammans med den faktiska tryggheten) det huvudsakliga målet för brottsförebyggande arbetet som bedrivs i kommunen.

4. Sociala faktorer

Sociala förhållanden som utbildning, arbetsmarknad, boendesituation och familjestruktur har ett tydligt samband med människors livsvillkor och kan påverka förutsättningarna för trygghet och social stabilitet i en kommun. Dessa faktorer används i brottsförebyggande lägesbilder för att ge en bredare kontext till brottsutvecklingen och för att belysa strukturella förhållanden som kan ha betydelse över tid.

Syftet med att redovisa sociala indikatorer är att identifiera mönster och avvikelser i kommunens förutsättningar, snarare än att förklara enskilda brottsändelser. Genom att jämföra kommunens värden med riksgenomsnittet skapas ett underlag för att uppmärksamma både skyddande förhållanden och områden där det kan finnas en ökad sårbarhet.

Gymnasiebehörighet

Andel folkbokförda elever i årskurs 9 som är behöriga till ett yrkesprogram (gymnasiebehörighet) var år 2024 75,3 % vilket är lägre än i riket. För att ha gymnasiebehörighet till ett yrkesprogram krävs godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik och i minst fem andra ämnen från grundskolan.

Trångboddhet

Östhammarshem upplever inga direkta problem med trångboddhet enligt boverkets normvärden men det finns ett mindre antal lägenheter som utreds i frågan utifrån Östhammarshems egna direktiv.

Arbetslöshet

Arbetslösheten (årsmedelvärde av registrerad arbetskraft 15-65 år) var 2023 3,8 % detta är lågt mot rikssnittet som samma år uppgick till 6,4 %.

Utbildningsnivå

Andelen invånare mellan 25 och 64 år som är högutbildade (minst tre år eftergymnasial utbildning) var 2024 16,6 %, detta är lägre än rikssnittet där andelen är 31,5 %.

Ensamstående föräldrar?

Antalet ensamstående föräldrar (med barn 17 år eller yngre som del av den totala befolkningen) uppgick 2024 till 2,4 % jämfört med rikssnittet 2,8 %.

Diskussion av sociala faktorer

De sociala faktorerna visar att kommunen har flera stabila förutsättningar som kan bidra till trygghet och social sammanhållning, samtidigt som vissa indikatorer pekar på utmaningar som kan vara relevanta att följa över tid.

Andelen elever i årskurs 9 som är behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram är lägre än riksgenomsnittet. Gymnasiebehörighet är en viktig indikator för ungas fortsatta utbildnings- och etableringsmöjligheter. Ett lägre utfall kan därför innebära att en större andel unga riskerar att få en svagare etablering i utbildning och arbetsliv, vilket på sikt kan påverka sociala förutsättningar i kommunen.

Uppgifter om trångboddhet saknas i nuläget, vilket begränsar möjligheten att fullt ut bedöma boendeförhållandenas betydelse i lägesbilden. Boendesituation kan ha betydelse för exempelvis studiero, hälsa och vardagsliv, och utgör därför ett område där ökad kunskap skulle stärka analysen framöver.

Arbetslösheten i kommunen är lägre än riksgenomsnittet, vilket indikerar en relativt stark arbetsmarknad. En hög sysselsättning bidrar generellt till stabila försörjningsförhållanden och social delaktighet, vilket skapar gynnsamma förutsättningar ur ett förebyggande perspektiv.

Andelen högutbildade i åldersgruppen 25–64 år är lägre än riksgenomsnittet. Utbildningsnivån i den vuxna befolkningen är en indikator som kan påverka arbetsmarknadens sammansättning och långsiktiga utvecklingsmöjligheter. Utfallet kan därför innebära en viss strukturell sårbarhet, särskilt i relation till framtida kompetensförsörjning.

Andelen ensamstående föräldrar med barn är något lägre än riksgenomsnittet. Familjestruktur är en av flera faktorer som kan påverka barns uppväxtvillkor. Den lägre andelen i kommunen kan ses som ett stabiliserande förhållande i ett strukturellt perspektiv.

4.1 ANDTS

ANDTS står för alkohol, narkotika, doping, tobak och spel. Under åren 2023-2025 har det ANDTS-förebyggande arbetet samordnats i en kontorsövergripande handlingsplan. Planen beslutades av KFLG (kommunförvaltningens ledningsgrupp) och aktiviteterna i planen genomfördes inom ramen för ordinarie verksamhet. Aktiviteterna har följts upp årligen i Stratsys av ansvariga inom kultur-och fritid, barn- och utbildning, omsorgskontoret samt bygg och miljökontoret.

Måluppfyllelse ska mätas genom utfallsindikatorer ur enkätundersökningen LHU. Målen ska följas upp för första gången under 2026.

Nuläge: Uppföljning av ANDTS-plan 2023-2025 pågår under första kvartalen av 2026 och är därför inte sammanställd. Uppföljning av aktiviteterna pågår och hittills är följande områden identifierade och kan vara relevanta att samordna med det brottsförebyggande arbetet:

- **Det tobaks-och nikotinförebyggande arbetet behöver stärkas upp.** Bygger på nationell data, samtal med elevhälsa, hälso-sjukvård, tandvård, hälsoskyddsinspektörer. Ökad risk att unga som röker eller som debuterat tidigt med tobak/nikotin testat narkotika.
- **Mer stöd till föräldrar och vårdnadshavare, särskilt stöd kring ANT.** Goda relationer med föräldrar och föräldraskapsstöd är starka skyddsfaktorer för ungas hälsa.
- **Fortsätta samarbeta och utöka samverkan med informationskampanjer, uppmärksamhetsveckor och aktiviteter under riskhelger** (båtveckan, skolavslutning) dessa aktiviteter får stort genomslag och många besökare.

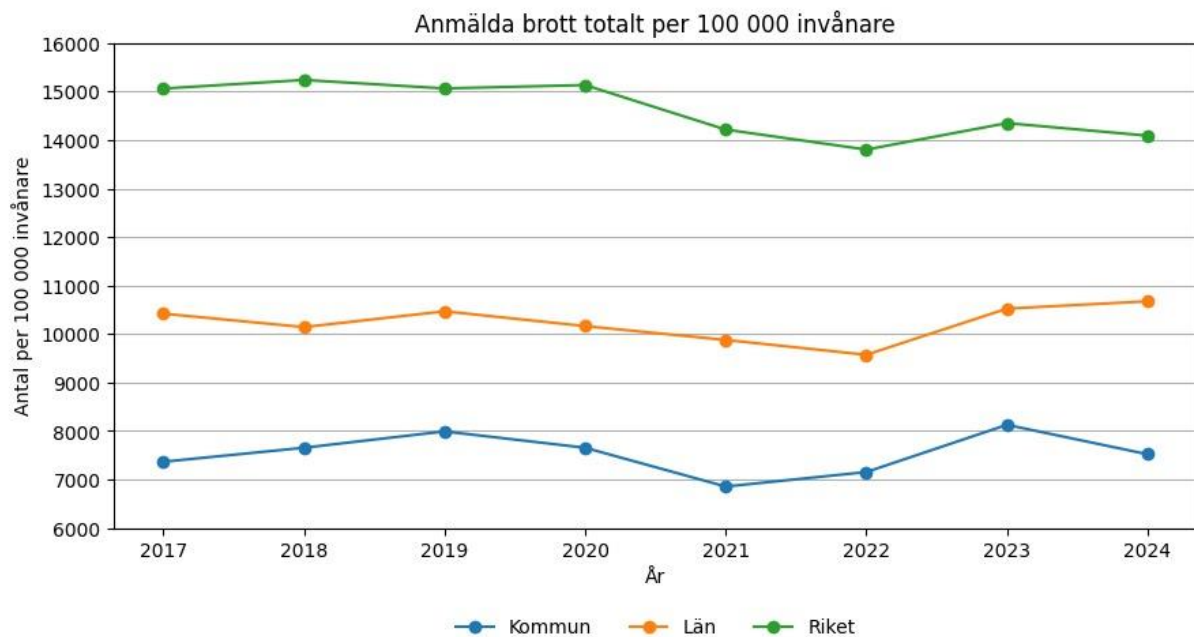
Under 2026 har KFLG gett förvaltningen i uppdrag att utvärdera ANDTS-planen och ta fram en ny handlingsplan: "Handlingsplan för ungas hälsa 2026-2029" Förslag är att ANDTS-aktiviteterna ska inrymmas i den nya planen.

5. Statistik

Nedan presenteras två diagram med syfte att sammanfatta den faktiska och upplevda tryggheten. Det ena rör antalet brott medan den andra visar på andelen som känner sig otrygga vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet. Detta har valts ut som en indikator på hur tryggheten i kommun upplevs av invånarna. Ytterligare statistik finns i bilaga där ett större urval gjorts för att visa på faktisk och upplevd trygghet i kommunen. Ett antal områden har också tagit med för att de speglar frågor som varit aktuella i det brottsförebyggande arbetet.

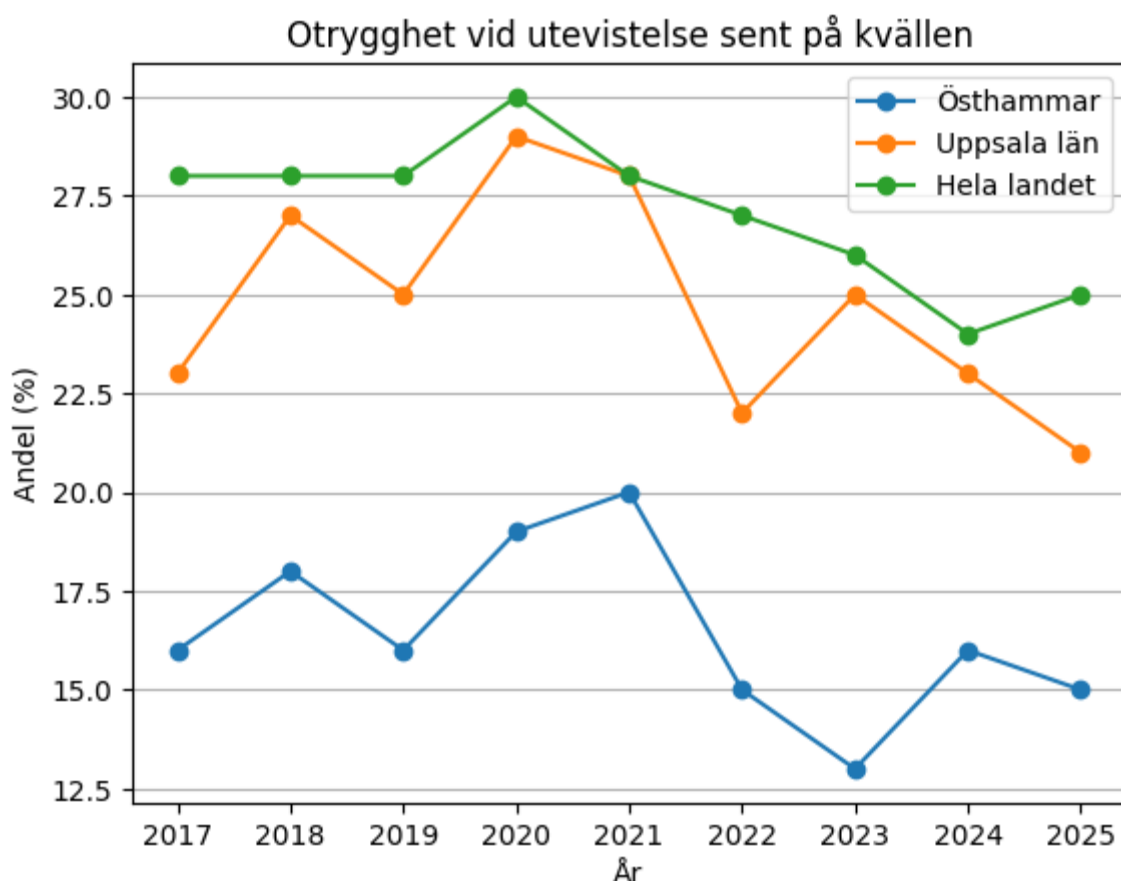
Totalt antal anmälda brott i kommunen, länet och hela landet, antal per 100 000 invånare.

Totalt anmälda brott (per 100 000 invånare) ligger relativt konstant och varierar mellan ca sju och åtta tusen. I länet är siffran högre och i landet som helhet betydligt högre. I absoluta tal handlar det om som lägst 1 529 och som högst 1 809 brott årligen. 2024 skedde 1 666 brott i kommunen.

Otrygghet vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet, enligt NTU 2017-2024. Andel (%) i befolkningen (16–84 år) som känner sig ganska/mycket otrygga samt de som avstår från att gå ut på grund av otrygghet

Andelen som känner sig otrygga sent på kvällen i Östhammars kommun är lägre än i länet och landet. Här uppger 15 % att de känner sig otrygga jämfört med 21 % för länet och 25 % för landet. Andelen otrygga ökade fram till 2021, därefter har den sjunkit med 5 procentenheter.

Sammanfattning

- **Våldsbrott i offentlig miljö** är färre än både i länet och landet
- **Narkotikabrott** är färre än hälften mot både länet och landet
- Självrapporterad utsatthet för **försäljningsbedrägerier** har ökat från som lägst tre procent 2017 till sex procent 2024
- Oro för **bostadsinbrott** har minskat från 26 % 2022 till 17 % 2025
- **Våld i nära** relationer mot både kvinnor och män går i vågor men har ökat över tid
- Självrapporterad utsatthet för **sexualbrott** har sjunkit från fem procent 2017 till två procent 2024
- **Skadegörelsebrott** Skadegörelsen är något högre än länet medan snittet i landet är mer än dubbelt så högt

Se bilaga, statistik

5.1. Diskussion statistik

Totalt antal brott är relativt stabilt över tid och ligger betydligt lägre än både länet och landet. Om statistiken ska brytas ned per område så visar det stora flertalet statistikområden att

kommunen är tryggare än länet som helhet medan skillnaden är ännu större mot landet nationellt. Det som ökat är främst våld i nära relationer samt försäljningsbedrägerier. Oro för bl.a. bostadsinbrott och självrapporterad utsatthet för sexualbrott har minskat.

6. Lägesbilder

En sammanfattning har tagits fram av vad som framkommit på de operativa grupperna. Dels genom minnesanteckningarna men också genom de lägesbilder som fastställts på mötena. Texten bygger på ett urval av utdrag från dessa dokument. Återkommande problem har slagits samman och kategoriserats. Detta baserar sig på det som framkommit sedan början av 2024 till slutet 2025.

Skolor

Frösåkershallen, här ser vi frekvent återkommande problem med skadegörelse och stök. Har också förekommit att ungdomar som kastar ägg etc. efter skoltid. Behov av samverkan.

Ungdomar uppehåller sig på skolgårdarna. Bl.a. vid frösåkerskolan men gäller flera platser. Har varit fest på skolgårdar kvällstid. Försöker hitta nya former av aktiviteter för ungdomar.

Förnedringsvåld

Kränkningar och grovt våld mellan ungdomar, inslag av förnedring har förekommit. Har blivit lugnare efter elever har gått ut eller blivit förflyttade.

Ungdomsgårdar

Ungdomsgården i Alunda fick stänga efter ryktet att det skulle bli slagsmål där. Efteråt var det lugnt.

Ungdomar som stökar i Gimo runt ungdomsgården. Förekommit stöld. Åtgärdsplan har tagits fram och ungdomar har stängts av. Möjlighet att få komma tillbaka under vissa förutsättningar. Försöker hitta nya former av aktiviteter för ungdomar. Stök på ungdomsgården i Östhammar.

Hot

Hot om våld mot socialtjänsten efter omhändertagande. Verksamheten får stöd av Säkerhetsskydd och Beredskap som bistår med att ta fram lägesbild kring fysisk säkerhet och uppdaterar brister.

Våld

Kränkningar och grovt våld mellan ungdomar, inslag av förnedring.

Lustgas

Lustgas har fått stor spridning bland unga. Information på Facebook.

MBU

MBU (motorburen ungdom) är ett frekvent återkommande problem. Boende i närheten av flera platser stör av hög musik och höga motorljud. Problem följs ofta av nedskräpning. Särskilt återkommande har Österbybruk varit och specifikt utanför biblioteket. Det utfärdades därför ett trafikförbud kvällstid på parkeringen vid biblioteket. Kommuns bevakningsföretag har haft en utökad närvaro. Det har vidare diskuterats hur vi kan få till en dialog med ungdomarna samt att etablera någon form av motorfritidsgård liknande vad privata krafter grundat i Östhammar.

Bedrägerier

Polisen upplever mycket bedrägerier mot äldre.

Övriga specifika platser

Oroligt inom vissa områden i Gimo, Östhammarshem har startat arbete med smarta sensorer i trappuppgångarna.

Yngre barn som stökat i vissa områden i Östhammar.

Sammanfattning

Frösåkershallen är ett ständigt återkommande tema liksom MBU. Även Frösåkerskolan, och Storbrunn har återkommande problem.

7. Medborgardialog

Medborgardialoger genomfördes under våren 2024 på samtliga tätorter. Under tillfällena fick medborgare möjlighet att besvara en enkät samt muntligen lämna synpunkter.

Hur trygg känner du dig? Skala 1- inte alls trygg, 5 - helt trygg

Ort	Medelvärde	Medianvärde	Antal svarande
Östhammar	4,44	5	25
Alunda	4,47	5	30
Gimo	3,62	4	68
Öregrund	4,22	4	77
Österbybruk	-	-	

Hela kommunen	4,1	-	200
---------------	-----	---	-----

På grund av för få svarande på enkäten som genomfördes under medborgardialogen i Österbybruk har resultatet inte tagits med. Fler personer lämnade i Österbybruk muntliga synpunkter som dokumenterades.

Se bilaga, sammanställning medborgardialoger

8. Valfärdsbrott

Under 2024 gjordes en utredning om valfärdsbrott. I utredningen konstaterades att det saknats ett systematiskt kommungemensamt arbete. Det kunde inte heller identifierats att några polisanmälningar av valfärdsbrott gjorts. Utredningen tog därför fram förslag på ett kommungemensamt arbete med en central samordning. Fullständig åtgärdslista finns i utredningen.

Urval åtgärder:

- Kunskapshöjning för chefer och medarbetare
- Inrätta samordningsfunktion mot valfärdsbrott
- Tydligare uppdrag för kontoren att arbeta mot valfärdsbrott

9. Socialtjänst

Tabellen nedan beskriver antalet ärenden inom Barn och Unga 2020-2024.

	2020	2021	2022	2023	2024
Anmälningar	972	982	944	1128	1100
Ansökningar	54	38	45	35	55
Totalt	1026	1020	989	1163	1155

Som framgår är antalet anmälningar och ansökningar relativt stabilt men en ökning av anmälningar skedde efter 2023 där det 2024 låg kvar på nästan samma nivå.

10. Skadegörelse

Det har inte gått att få fram exakta kostnader för skadegörelse. Den bokförda samlade kostnaden för skadegörelse uppgick 2024 till 966 000 kr. Detta inkluderar alla kostnader inom kommunen som bokförts som skadegörelse. Denna faktiska kostnad bedöms vara betydligt högre men dessa kostnader finns inte samlade så att kostnaden kan bedömas på något tillförlitligt sätt.

11. Analys

Under 2024 har Östhammar stuckit ut genom det stök som förekommit på flera platser. Detta är främst kopplat till Frösåkerskolan, Frösåkershallen och Storbrunn.

Mycket av de problem som framkommit i lägesbilsarbetet och den operativa gruppen är kopplat till någon skola.

Öregrund förekommer sällan i rapporterna. Däremot sker en ökning av brott i statistiken sommartid. Det fanns också mycket synpunkter på Båtveckan under medborgardialogen som genomfördes i Öregrund.

Under 2024 har Östhammars kommun upplevt vissa utmaningar kopplade till ungdomsmiljöer, skolor och vissa offentliga platser, samtidigt som den övergripande brottsstatistiken fortsatt visar en relativt låg nivå jämfört med både länet och landet. Särskilt har Frösåkerskolan, Frösåkershallen och området kring Storbrunn återkommande förekommit i lägesbilder och rapporter från operativa gruppen. Problemen har ofta varit kopplade till ungdomars beteenden, såsom våld, stök, hot och skadegörelse.

Det är tydligt att en stor del av den operativa problematiken har sin grund i sociala sammanhang kring skolmiljöer. Ett fåtal individer har pekats ut som drivande i de allvarligare händelserna. Vid sidan av detta noteras också en viss otrygghet kopplad till ungdomar som uppehåller sig på skolgårdar kvällstid samt problematik kopplad till hot mot socialtjänstens personal.

Statistiken visar att Östhammars kommun generellt ligger lägre än både länet och riket inom flera kategorier – särskilt vad gäller anmälda brott per 100 000 invånare, självrapporterad utsatthet för våldsbrott, och upplevd otrygghet. De flesta områden visar nedåtgående trender för brott och en ökad trygghet. Dock har våld i nära relationer och försäljningsbedrägerier ökat.

Det framkommer också en viss säsongsbundenhet i brottsligheten – framför allt kopplat till sommarens evenemang såsom Båtveckan i Öregrund, där befolkningstillströmningen och nöjesutbudet ökar kraftigt. Detta ställer särskilda krav på både förebyggande arbete och operativ beredskap under sommarmånaderna.

Det framgår också ett behov av förbättrad kartläggning inom vissa områden, exempelvis trångboddhet och kostnader för skadegörelser. Medborgardialogen i Österbybruk saknar också statistisk bärighet på grund av lågt antal svarande, vilket kan påverka möjligheterna till djupare analys där.

12. Slutsatser

Östhammar är en trygg kommun med en låg brottslighet och en hög upplevd trygghet. Trots detta finns både en upplevd otrygghet och en faktisk brottslighet där det skulle kunna ske ytterligare förbättringar.

- **Östhammar är en trygg kommun** med relativt låg brottslighet och en låg nivå av upplevd otrygghet jämfört med länet och riket.

- **Vissa geografiska områden och platser sticker ut**, särskilt Frösåkersskolan, Frösåkershallen och Storbrunn i Östhammar, med återkommande problem kopplade till ungdomsstök, våld och skadegörelse.
- **Skolmiljöerna är centrala** i det brottsförebyggande arbetet. Många av de incidenter som uppmärksammas under året har sin koppling till elever och skolmiljöer. Det behövs fortsatt nära samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritidsverksamhet.
- **Samarbetet med civilsamhället och lokala aktörer** (ex. ICA-handlare, Östhammarshem, privatpersoner) är ett styrkebesked och bör utvecklas vidare, särskilt i områden där ungas fritid är en riskfaktor.
- **Den ökade problematiken under sommaren**, i synnerhet vid evenemang som Båtveckan, kräver fortsatt uppmärksamhet och särskilda insatser under sommarperioden.
- **Upplevd otrygghet kopplad till exempelvis öppen narkotikahandel, störande körning och hot mot offentligt anställda behöver tas på allvar**, även om nivåerna är låga i förhållande till omgivande kommuner.
- **Det finns behov av fortsatt utveckling av statistikunderlaget**, inklusive trångboddhet, trygghetsdata från medborgardialoger och kostnader för skadegörelse för att kunna göra mer träffsäkra analyser framöver.

13. Åtgärdsinriktning och rekommendationer

Utifrån den samlade lägesbilden för 2026-2027 föreslås följande åtgärdsinriktning för det fortsatta brottsförebyggande arbetet i Östhammars kommun:

1. Stärka arbetet kring ungdomar och skolmiljöer

- **Fortsatt samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritidsverksamhet** är avgörande, särskilt kring de skolor och platser som återkommande identifierats som problemområden (ex. Frösåkersskolan, Storbrunn och Gimo).
- **Förebyggande arbete mot våld och kränkningar i skolmiljö** bör prioriteras, inklusive arbete mot förnedringsvåld och våldskapital hos enskilda individer.
- **Utveckla trygga fritidsmiljöer för unga**, både genom kommunala och civilsamhälleliga insatser, t.ex. "motorfritidsgårdar", utökad bemanning och samverkan med engagerade privatpersoner.

2. Hantera säsongsvariationer och evenemangsspecifik brottslighet

- **Utforma särskilda insatser inför Båtveckan och andra sommarevenemang**, i samverkan med polis, näringsliv och föreningsliv, för att förebygga ordningsstörningar, alkohol- och narkotikabruk samt ökad brottslighet.
- **Öka synligheten och närvaron av trygghetsskapande aktörer** i de delar av kommunen som påverkas mest under sommaren, särskilt Öregrund.

3. Förbättra tryggheten för anställda och förtroendevalda

- **Stärk det interna arbetet mot hot och våld mot anställda i offentlig verksamhet**, särskilt socialtjänsten, genom rutiner, säkerhetsåtgärder och uppföljning.
- **Fortsätt det påbörjade arbetet med säkerhetskartläggning av arbetsmiljöer**, och se över behov av tekniska lösningar (kameror, sensorer, m.m.).

4. Utveckla det kunskapsbaserade arbetet

- **Fördjupa statistisk analys per geografiskt område** och identifiera lokala mönster som kan ligga till grund för riktade insatser.
- **Komplettera statistiken med kvalitativa underlag**, t.ex. intervjuer, fokusgrupper eller återkommande trygghetsdialoger, för att fånga upp sådant som inte syns i siffror.
- **Säkerställ bättre datainsamling från alla kommunalar** vid medborgardialoger – använd enkäter men också strukturerade samtal där svarsfrekvensen är låg.

5. Utveckla strukturer för samordning och uppföljning

- **Fortsätt utveckla det brottsförebyggande samverkansarbetet** – både strategiskt (genom styrgrupp) och operativt.
- **Se över möjligheten att inrätta tematiska arbetsgrupper** för prioriterade frågor, t.ex. "trygga skolmiljöer", "välfärdsbrott" eller "sommartrygghet".
- **Tydliggör och följ upp insatser** i den operativa gruppen för att säkerställa att åtgärder får effekt och anpassas över tid.

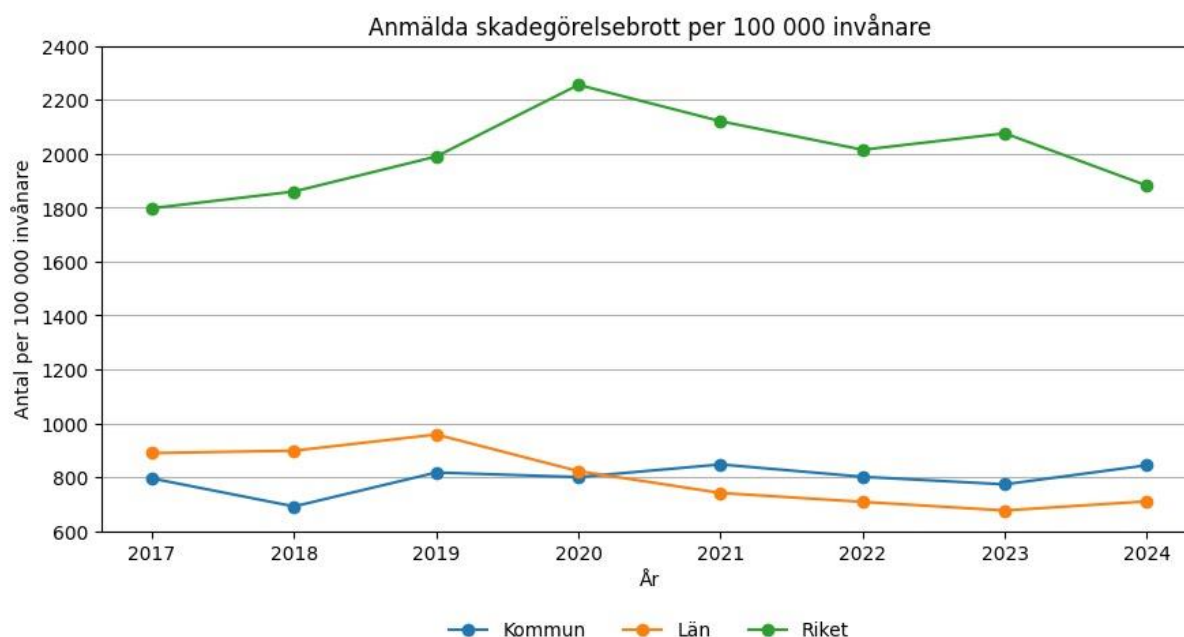
14. Bilagor

1. Statistik
2. Sammanställning medborgardialoger

Bilaga 1. Statistik

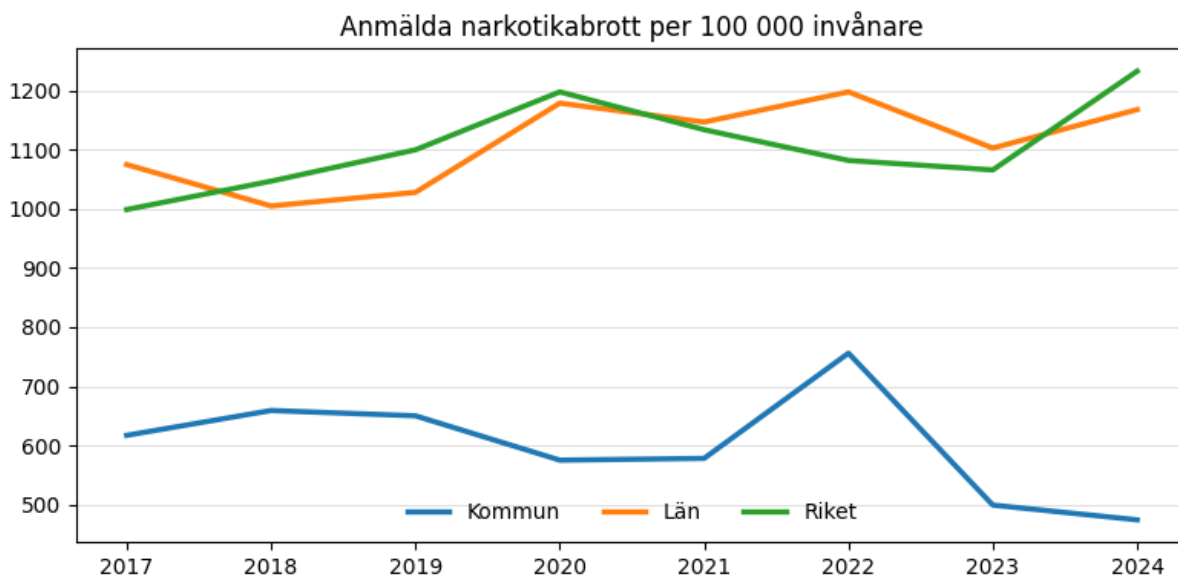
Skadegörelsebrott (anmälda brott) i kommunen, länet och hela landet 2017-2023, antal och antal per 100 000 invånare

Skadegörelsen ligger på en stabil nivå. Nivån är sedan 2021 något högre än länet medan snittet i landet är mer än dubbelt så högt som i kommunen.

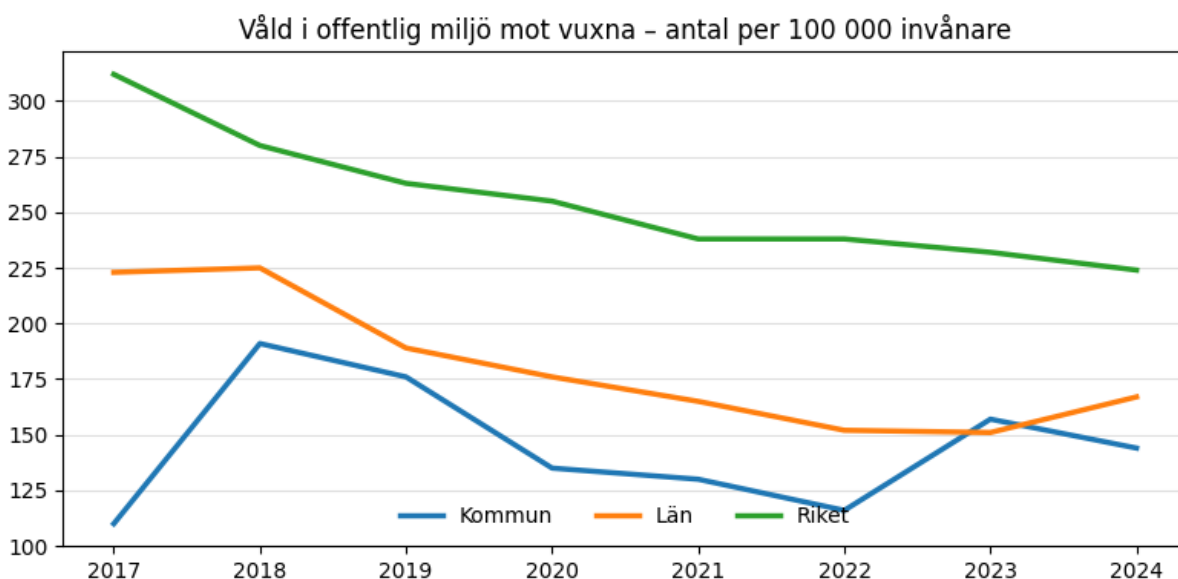
Narkotikabrott (anmällda brott) i kommunen, länet och hela landet 2017-2023, antal och antal per 100 000 invånare

Utvecklingen är relativt stabil. Östhammar låg 2024 på under halva nivån mot länet och landet.

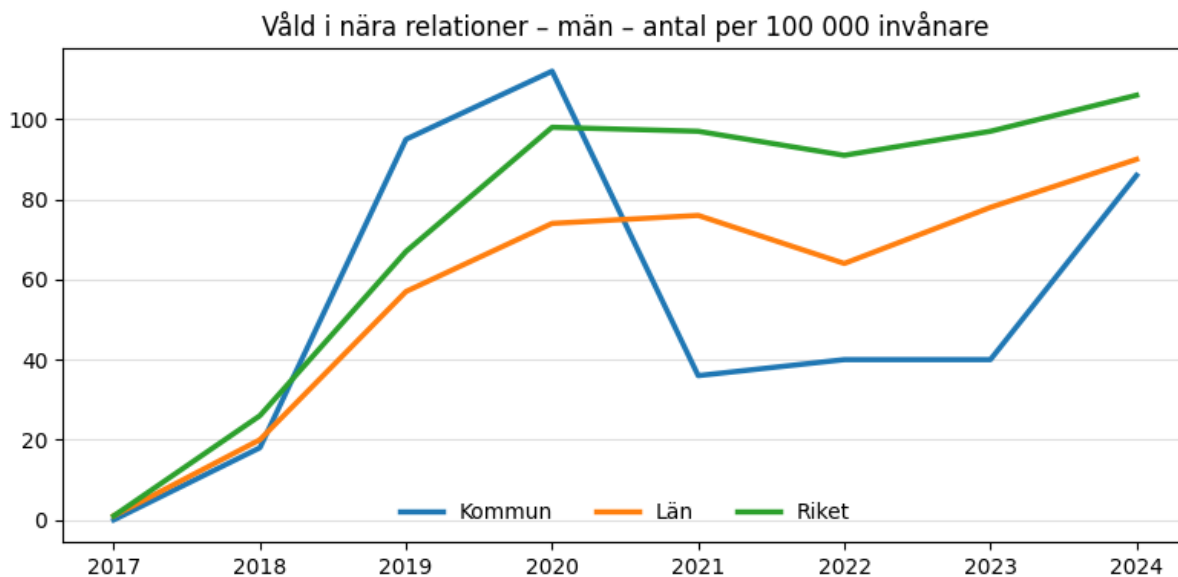
Våld i offentlig miljö mot vuxna (anmällda brott) i kommunen, länet och hela landet 2017-2023, antal och antal per 100 000 invånare

Utvecklingen har gått i vågor. En ökning skedde mellan 2022 och 2023. Östhammars kommun ligger på ungefär samma nivå som länet men lägre än landet.

Våld i nära relationer, mot män (anmällda brott) i kommunen, länet och hela landet 2017-2023

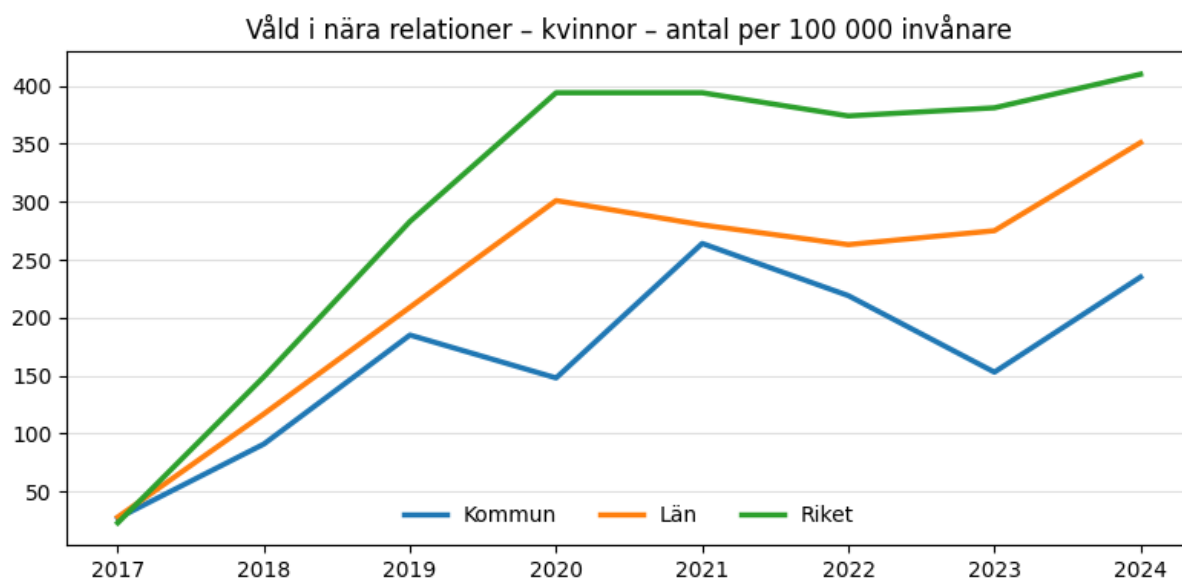
En mycket stor ökning skedde mellan 2017 till 2020 när det skedde som flest fall, varefter det skedde en betydande minskning därefter har antalet legat stadigt. Samma initiala ökning skedde i länet och landet. 2019 och 2020 var nivån betydligt högre i kommunen än i både länet och landet. Sedan 2021 är dock förhållandet det omvända där andelen antalet i kommunen är lägre. Endast anmällda brott syns i statistiken och det kan antas att mörkertalet är stort.

Våld i nära relationer, mot kvinnor (anmällda brott) i kommunen, länet och hela landet 2017-2023, antal och antal per 100 000 invånare

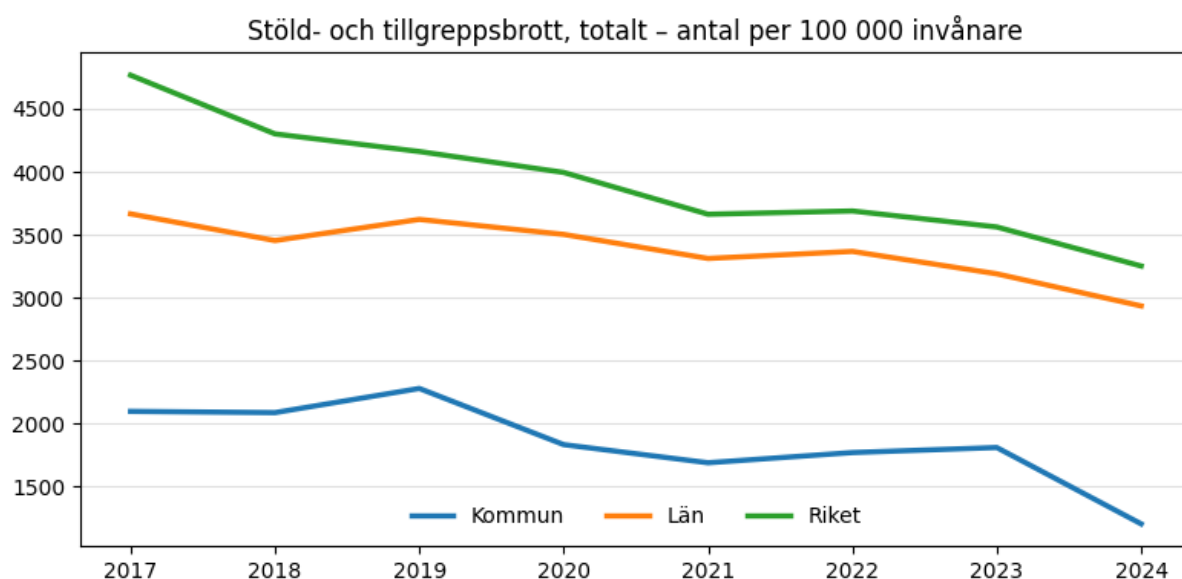
I jämförelse med 2017 skedde det en mycket stor ökning till 2019. Därefter har det gått i vågor. I länet och landet skedde samma stora ökning efter 2017 men med något annorlunda svängningar. Östhammars kommun ligger lägre än både länet och landet. Endast anmällda

brott syns i statistiken och det kan antas att mörkertalet är stort.

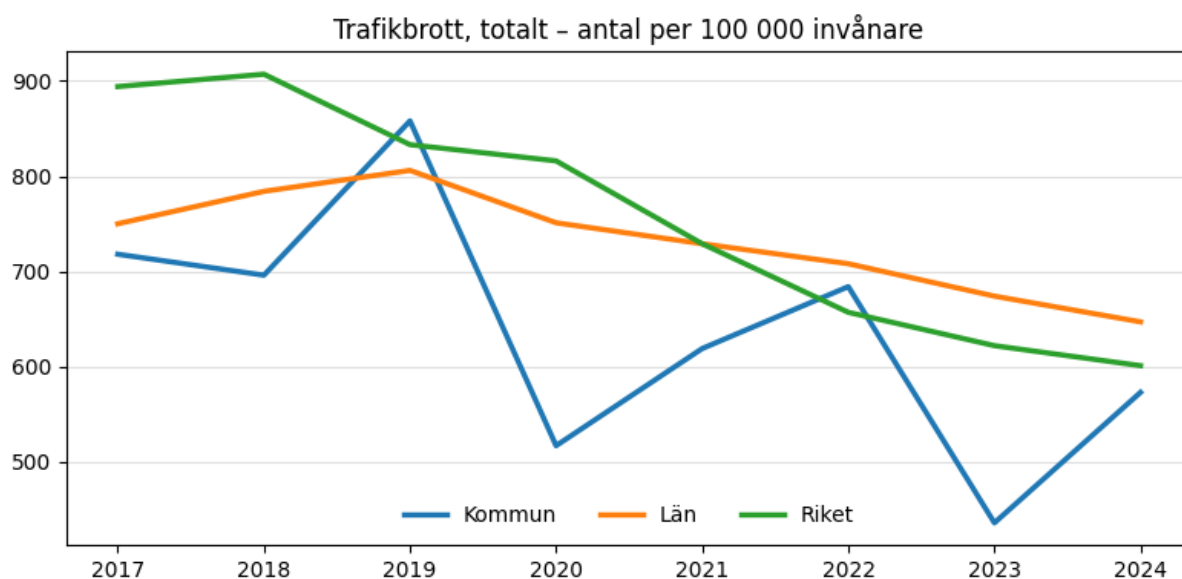
Stöld och tillgreppsbrott, totalt (anmällda brott) i kommunen, länet och hela landet 2017-2023, antal och antal per 100 000 invånare

Östhammars kommun har en betydande lägre andel stölder och tillgreppsbrott än både länet och landet. Utvecklingen visar på en sjunkande trend inom alla tre nivåer.

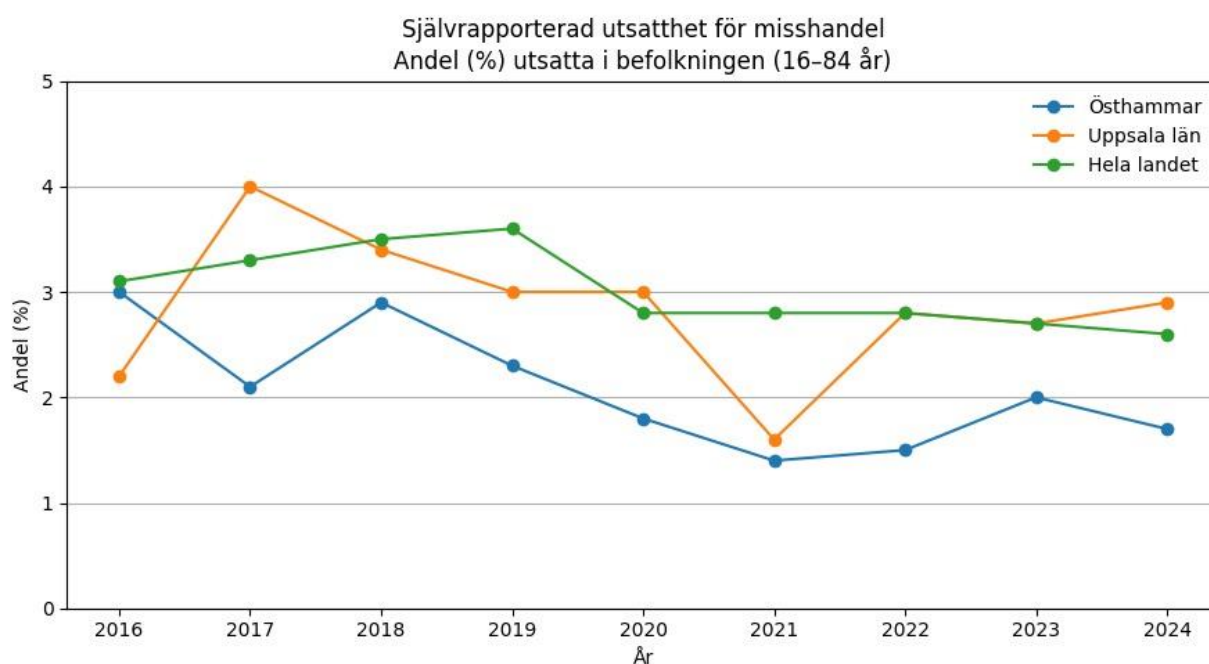
Trafikbrott, totalt (anmällda brott) i kommunen, länet och hela landet 2017-2023, antal och antal per 100 000 invånare

Östhammars kommun ligger de flesta år lägre än länet och landet. Antalet varierar tydligt men det finns över tid en nedåtgående trend.

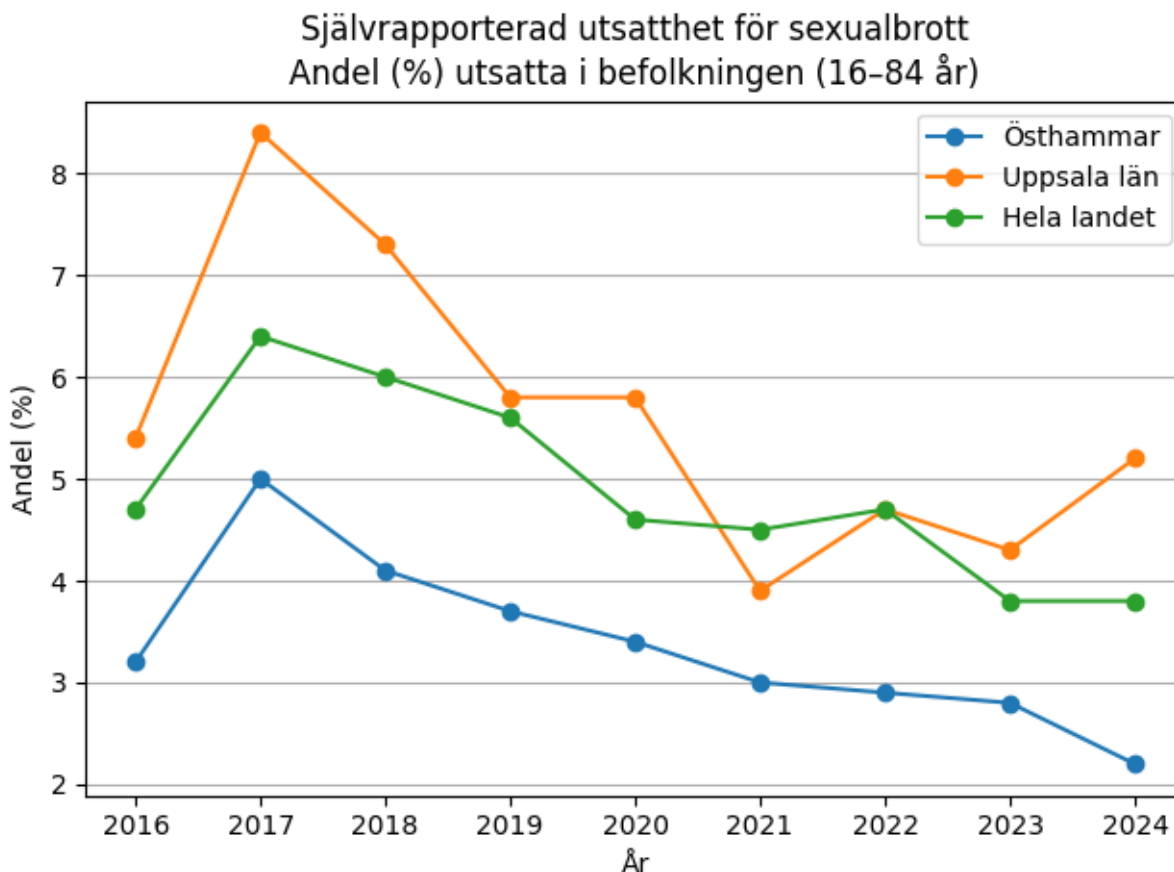
Självrapporterad utsatthet för misshandel 2016–2023, enligt NTU 2017–2024. Andel (%) utsatta i befolkningen (16–84 år)

Östhammar kommun ligger lägre än länet och landet i självrapporterad utsatthet för misshandel. Andelen är relativt stabil över tid.

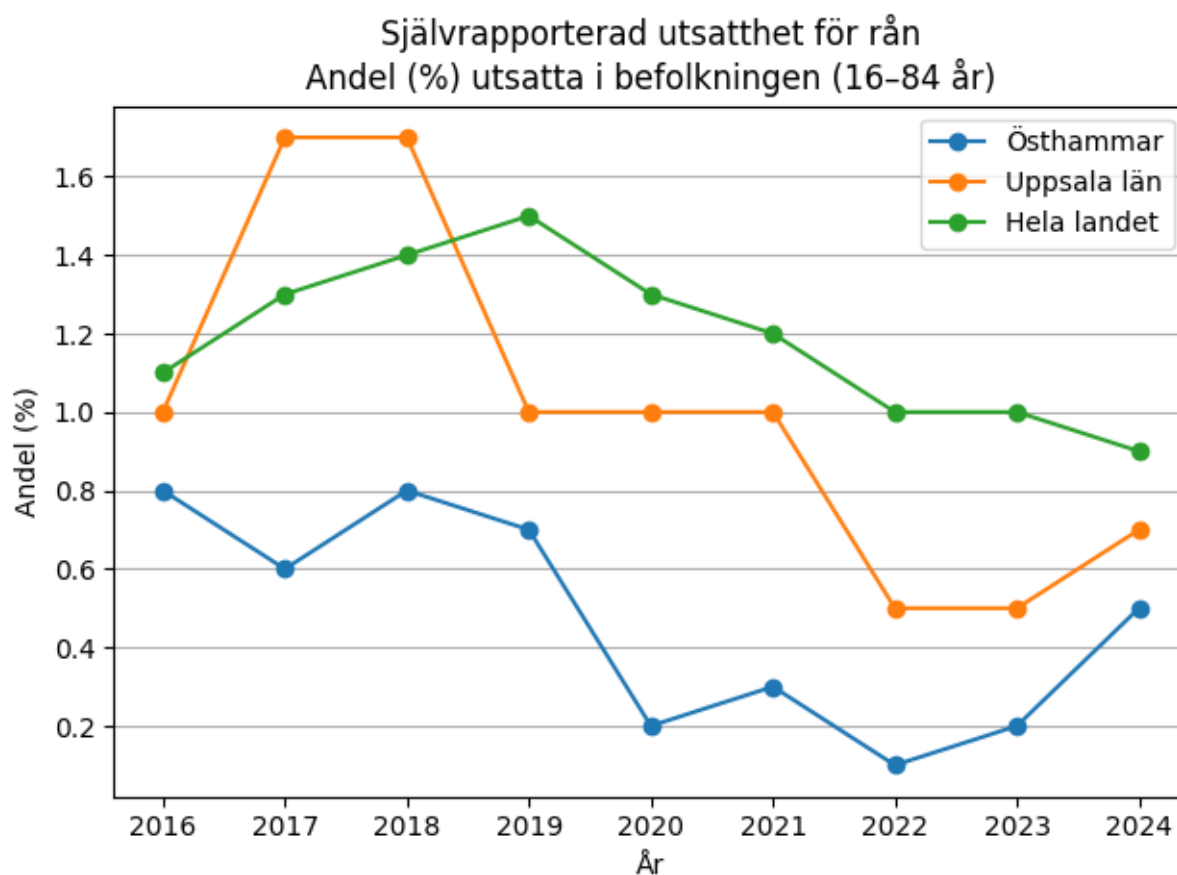
Självrapporterad utsatthet för sexualbrott 2016–2023, enligt NTU 2017–2024. Andel (%) utsatta i befolkningen (16–84 år)

Andelen som själva rapporterar utsatthet för sexualbrott ligger lågt i Östhammars kommun jämfört med övriga länet och landet. Andelen har under senast mätperioden mer än halverats mot 2017 och den långsiktiga trenden har varit nedåtgående.

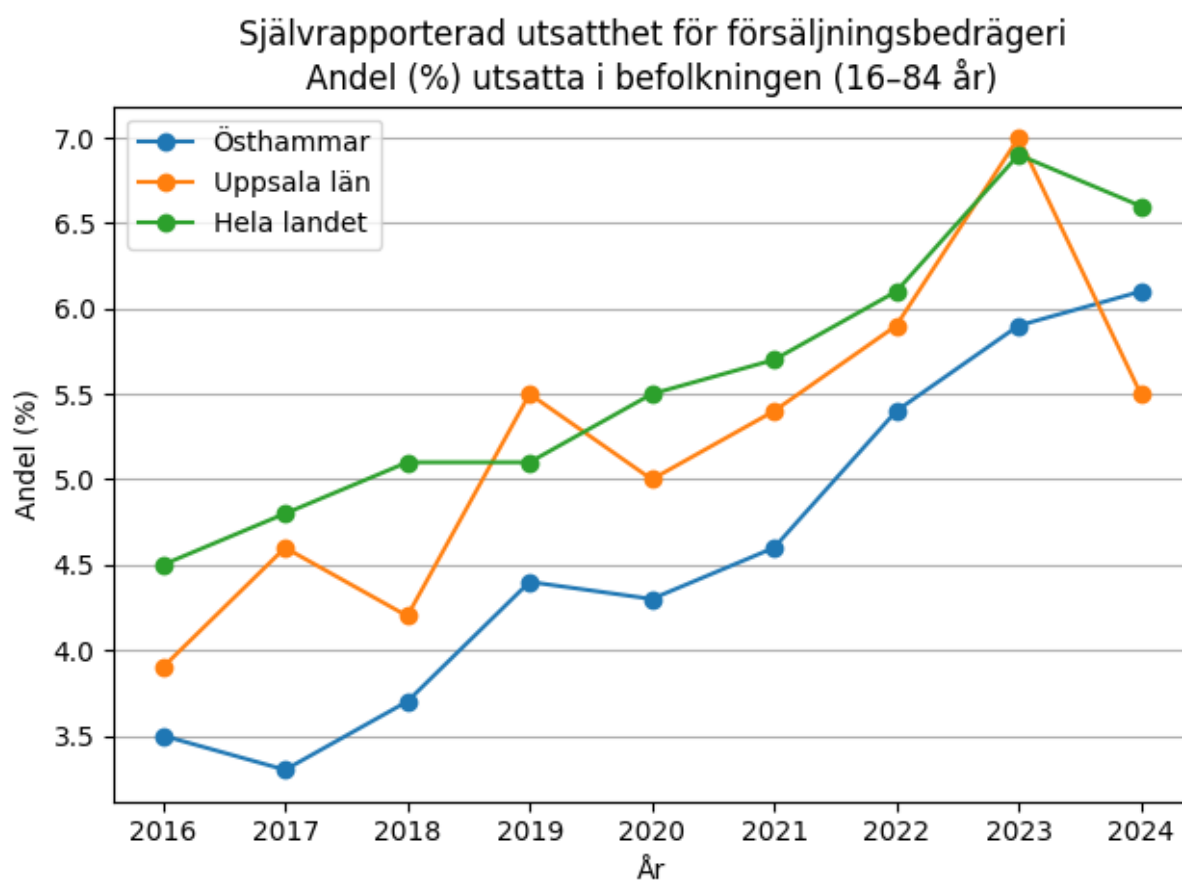
Självrapporterad utsatthet för rån 2016–2023, enligt NTU 2017–2024. Andel (%) utsatta i befolkningen (16–84 år)

Siffrorna har under hela mätperioden varit bättre än länet och landet. De låga siffrorna gör att enskilda svar troligen har stor påverkan på utfallet för kommunen.

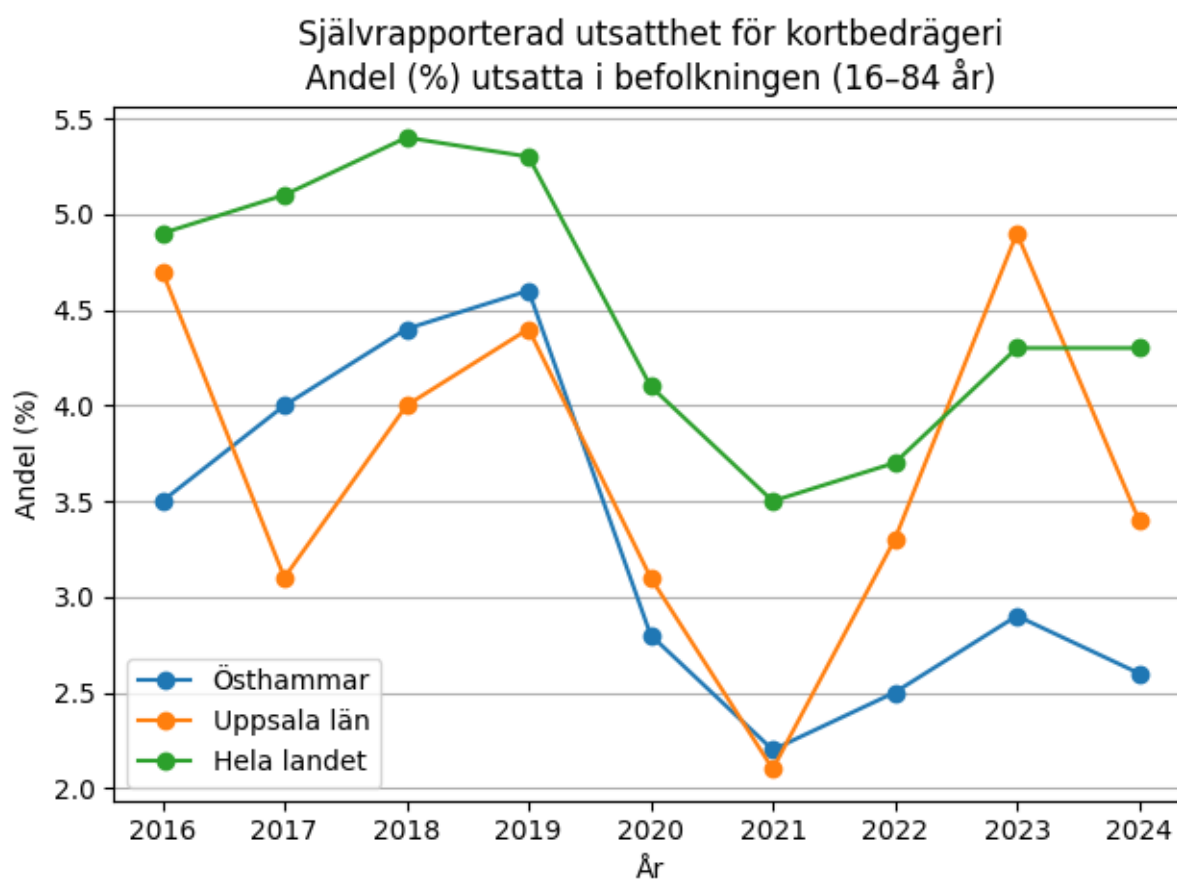
Självrapporterad utsatthet för försäljningsbedrägeri 2016–2023, enligt NTU 2017–2024.
Andel (%) utsatta i befolkningen (16–84 år)

Andelen som själva rapporterar utsatthet för försäljningsbedrägerier har ökat under den redovisade perioden. Problemet har över tid varit lägre än båda länet och landet men 2024 ligger Östhammars kommun något högre än länet.

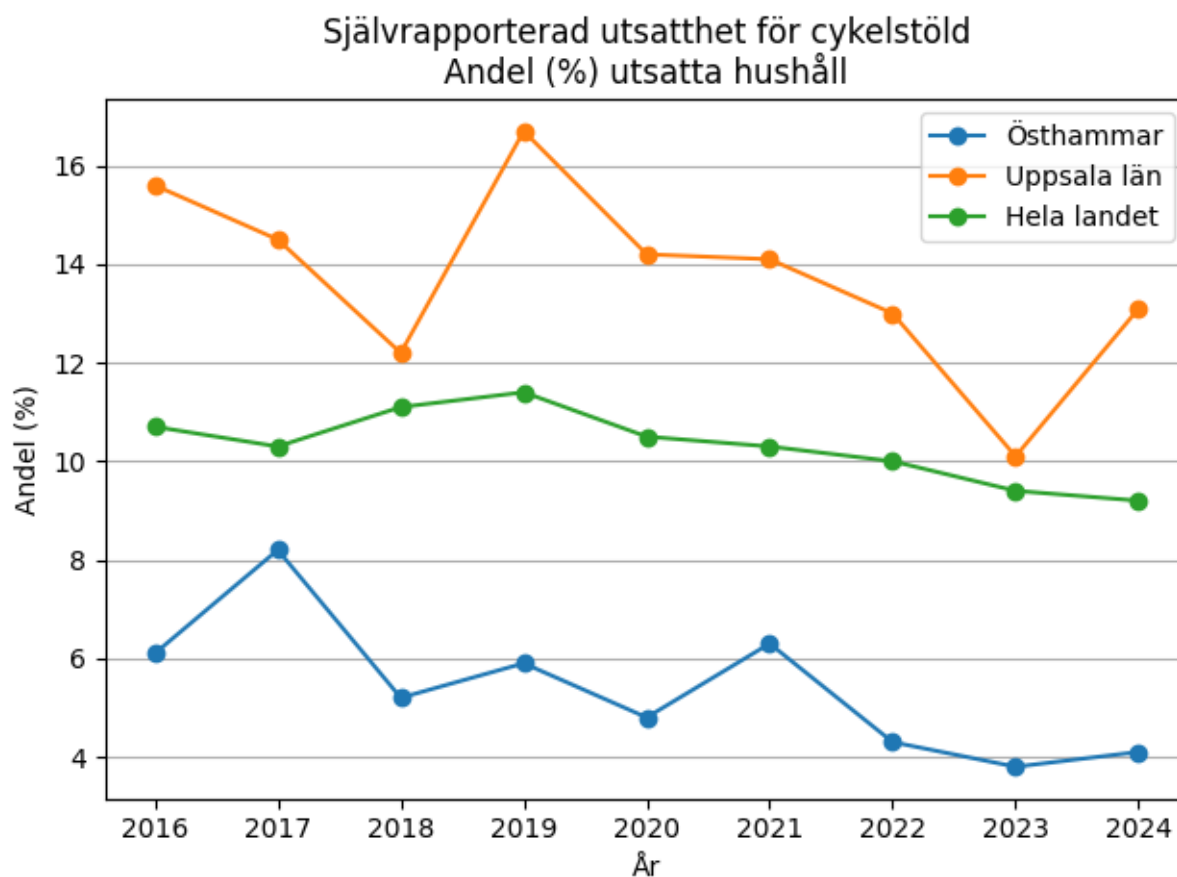
Självrapporterad utsatthet för kort-/kreditbedrägeri 2016–2023, enligt NTU 2017–2024.
Andel (%) utsatta i befolkningen (16–84 år)

Andelen som själva rapporterar utsatthet för kortbedrägerier är lägre i Östhammars kommun än både länet och landet. Andelen har varierat mellan ca två till fem procent med en topp 2019.

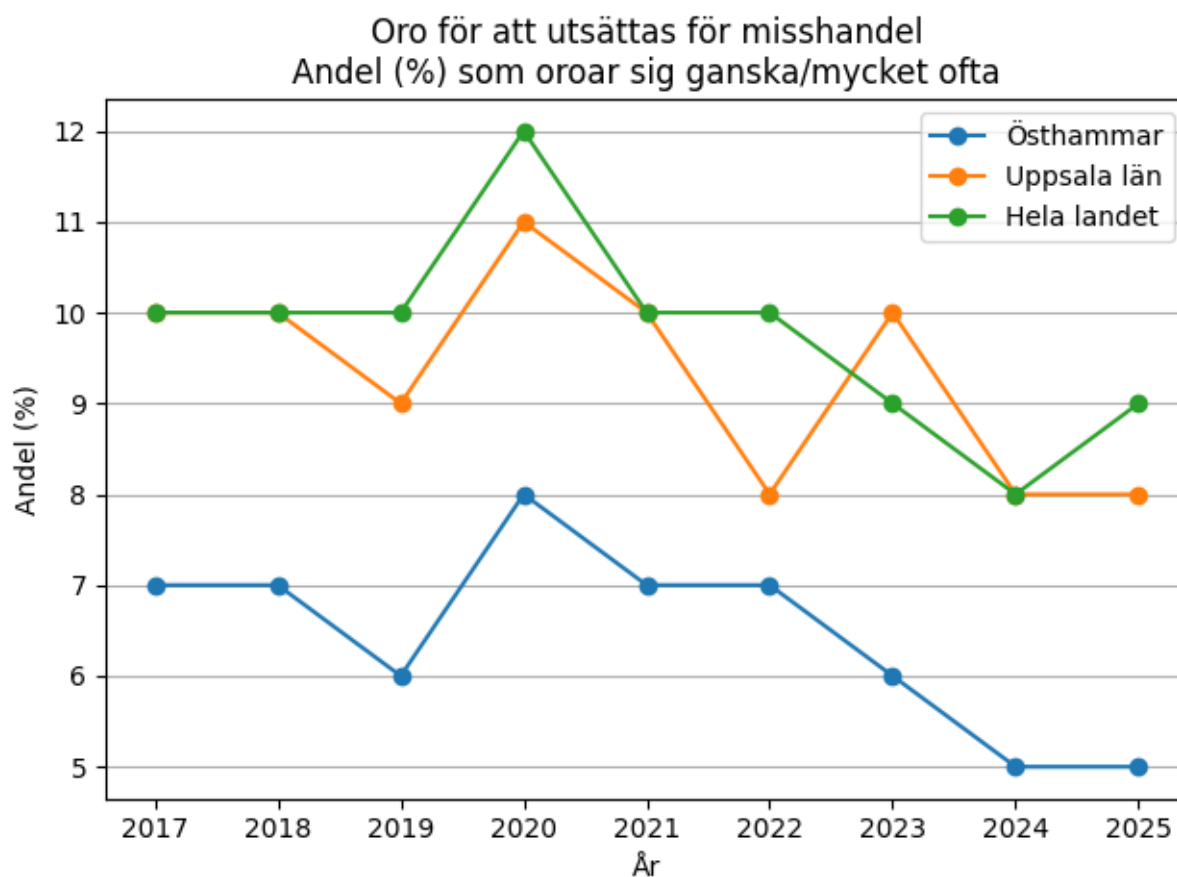
Självrapporterad utsatthet för cykelstöld bland cykelägare 2017–2024, enligt NTU.
Andel (%) utsatta hushåll

Andelen som själva rapporterar utsatthet för cykelstöld har sjunkit över tid, från en topp på ca åtta procent 2017 till ca fyra procent 2023. I landet ligger andelen över tid i närheten av tio procent och länet vanligen några procentenheter högre.

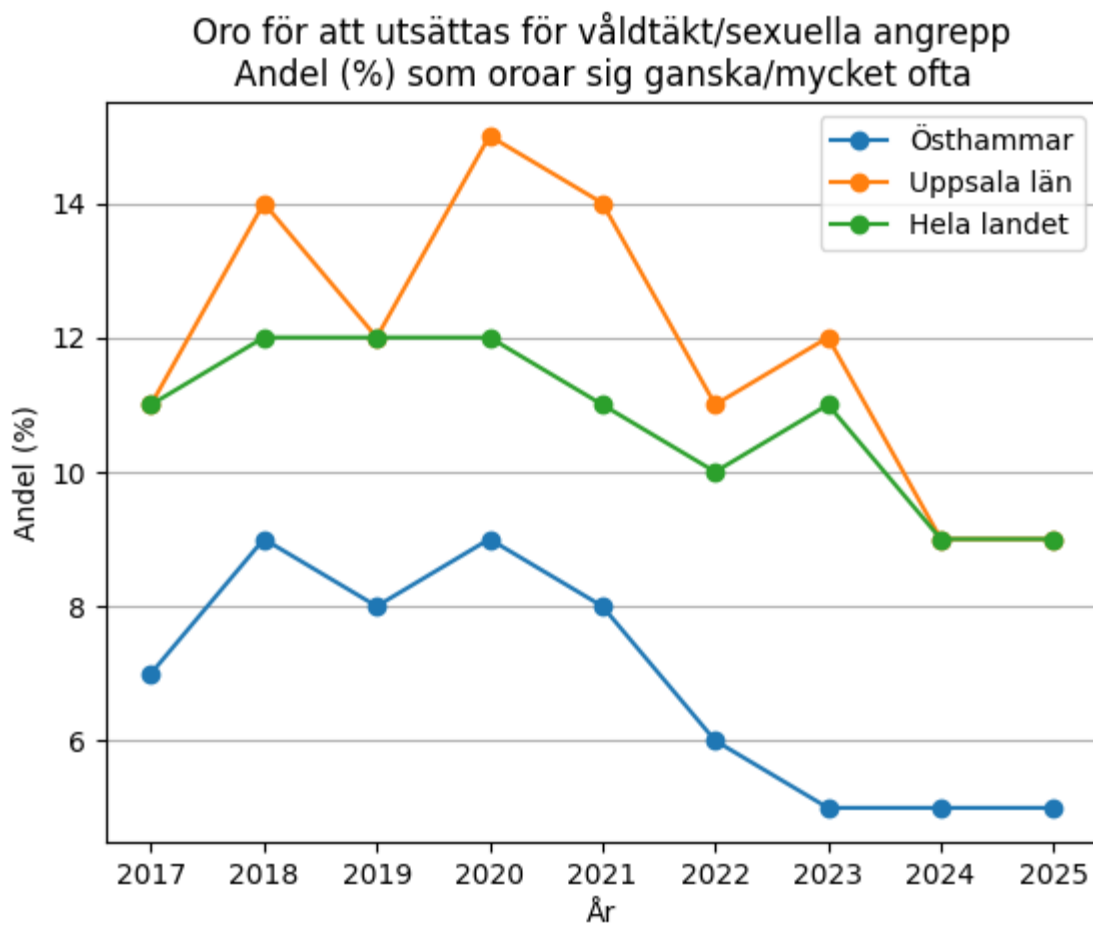
Oro för att utsättas för misshandel, enligt NTU 2017–2024. Andel (%) i befolkningen (16–84 år) som oroar sig ganska/mycket ofta

Andelen som oroar sig för misshandel i Östhammars kommun ligger stabilt och varierar mellan 6 och 7 %. Detta är något lägre än de för närvarande 9 % i både länet och landet.

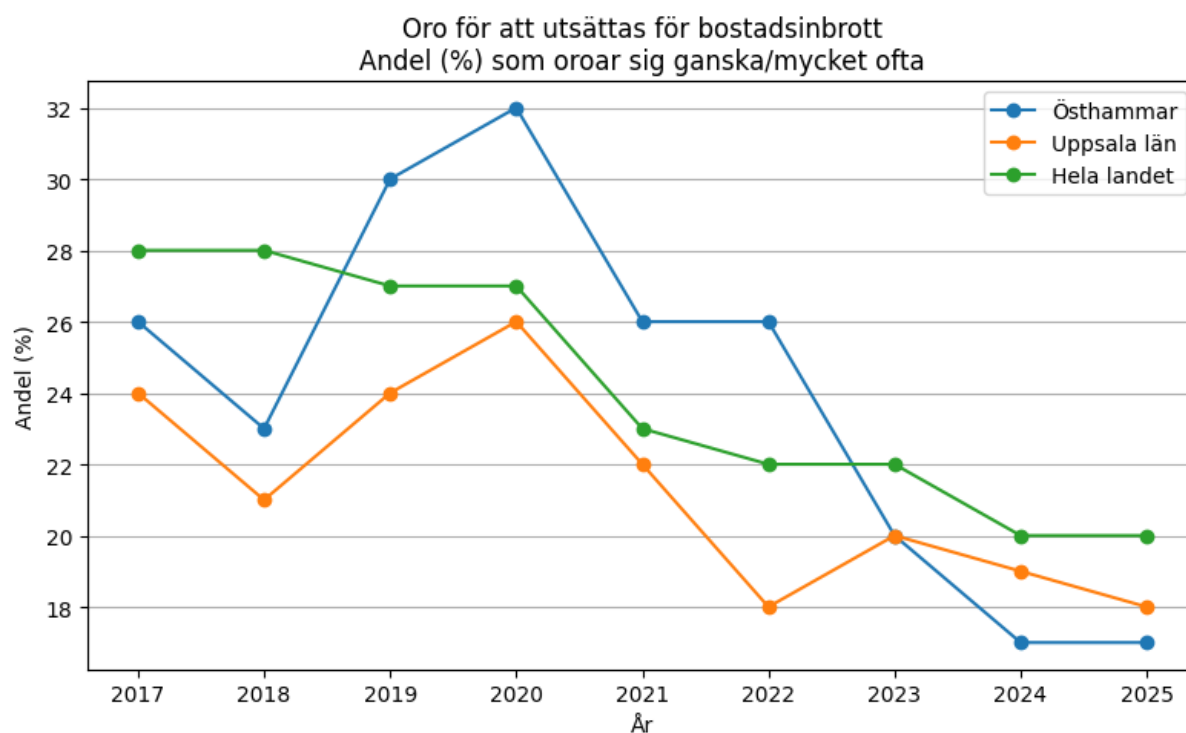
Oro för att utsättas för våldtäkt/sexuella angrepp, enligt NTU 2017–2024. Andel (%) i befolkningen (16–84 år) som oroar sig ganska/mycket ofta

Andelen som oroar sig för våldtäkt/ sexuella övergrepp i Östhammars kommun har minskat från nio procent 2020 till 5 procent 2023. Kommunen ligger betydligt lägre än både länet och landet.

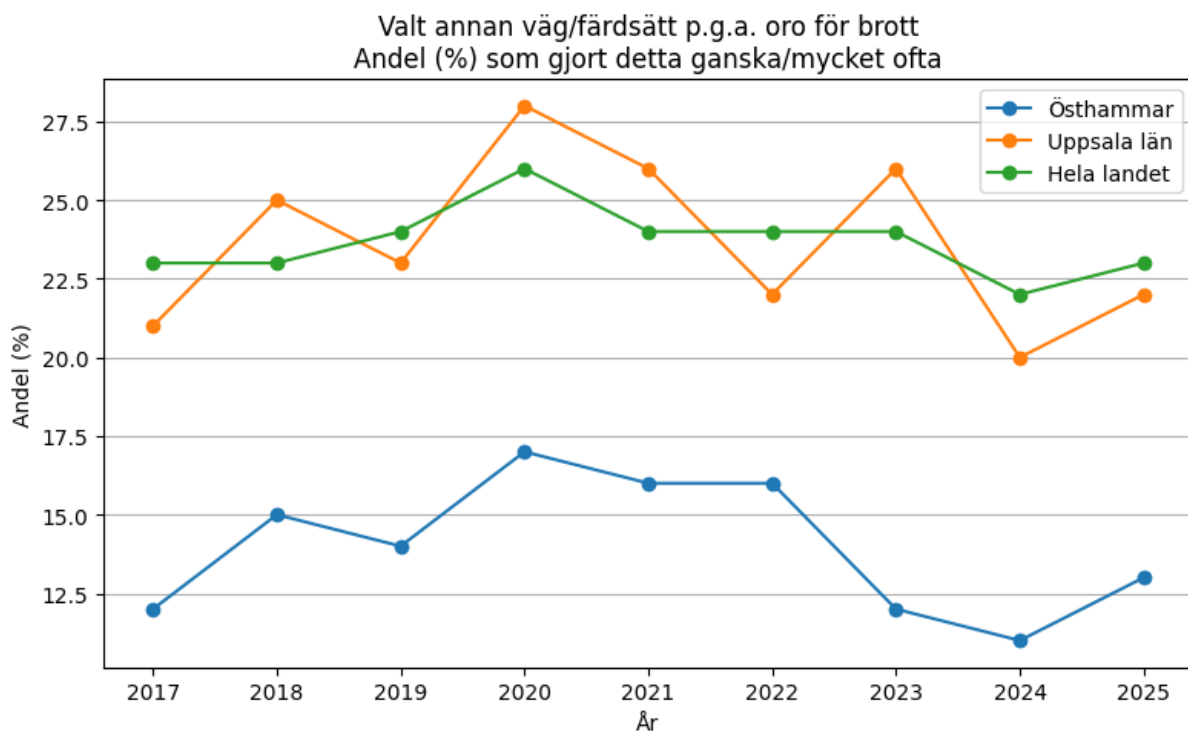
Oro för att utsättas för bostadsinbrott, enligt NTU 2017–2024. Andel (%) i befolkningen (16–84 år) som oroar sig ganska/mycket ofta

Oron för bostadsinbrott är relativt övriga brottstyper hög, detta gäller för alla tre nivåer. I Östhammar kommun ökade oron fram till 2020 för att sedan ske en betydande minskning från 32 till 17 % på fyra år.

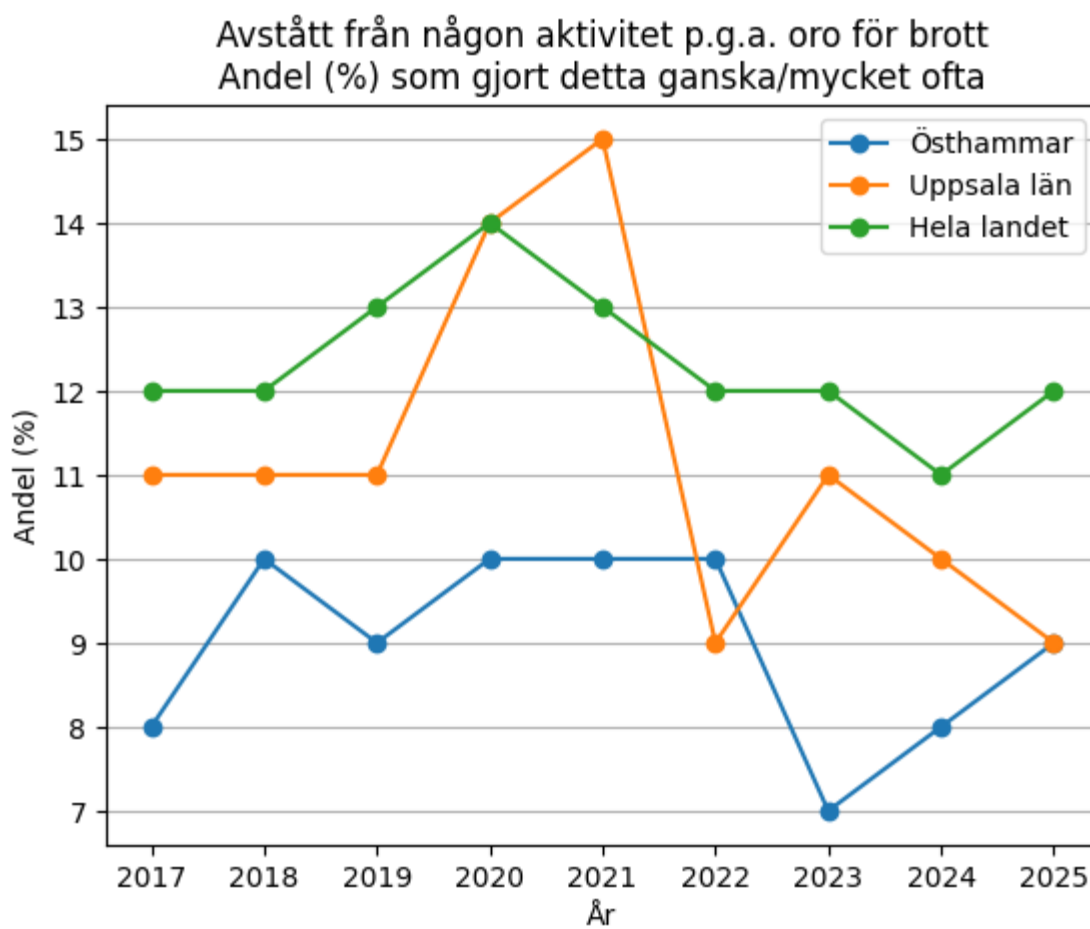
Valt en annan väg eller ett annat färdssätt på grund av oro för att utsättas för brott, enligt NTU 2017–2024. Andel (%) i befolkningen (16–84 år) som ganska/mycket ofta gjort detta

Här är andelen i Östhammars kommun nästan hälften av länet och landet. Utvecklingen i landet har legat relativt stabilt medan nivån i Östhammar. Här var andelen som högst 2020 och som lägst 2024.

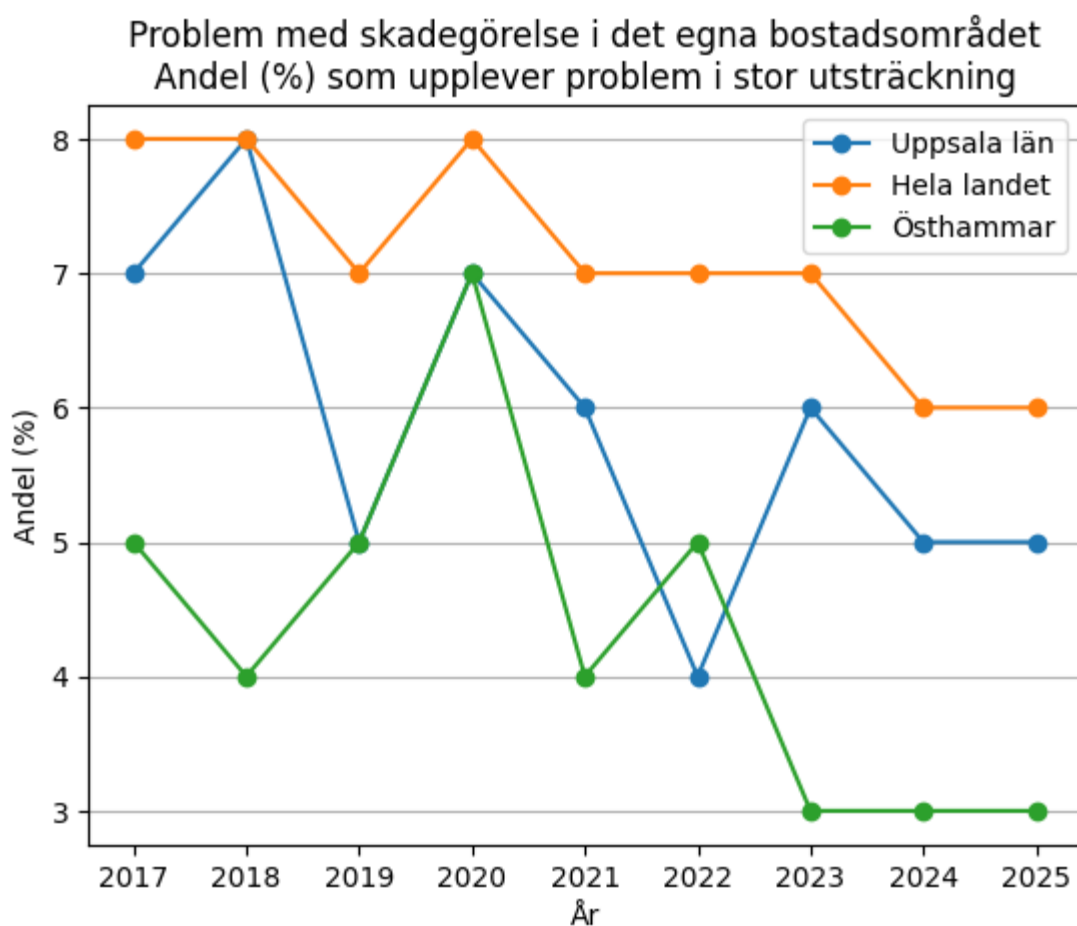
Avstått från någon aktivitet på grund av oro för att utsättas för brott, enligt NTU 2017–2024. Andel (%) i befolkningen (16–84 år) som ganska/mycket ofta gjort detta

Andelen som avstått en aktivitet är något lägre än i länet och landet. Andelen sjönk 2023 men har sedan återvänt till mer genomsnittliga nivåer. Variationen är dock liten och skiljer som mest tre procentenheter mellan högsta och lägsta andelen.

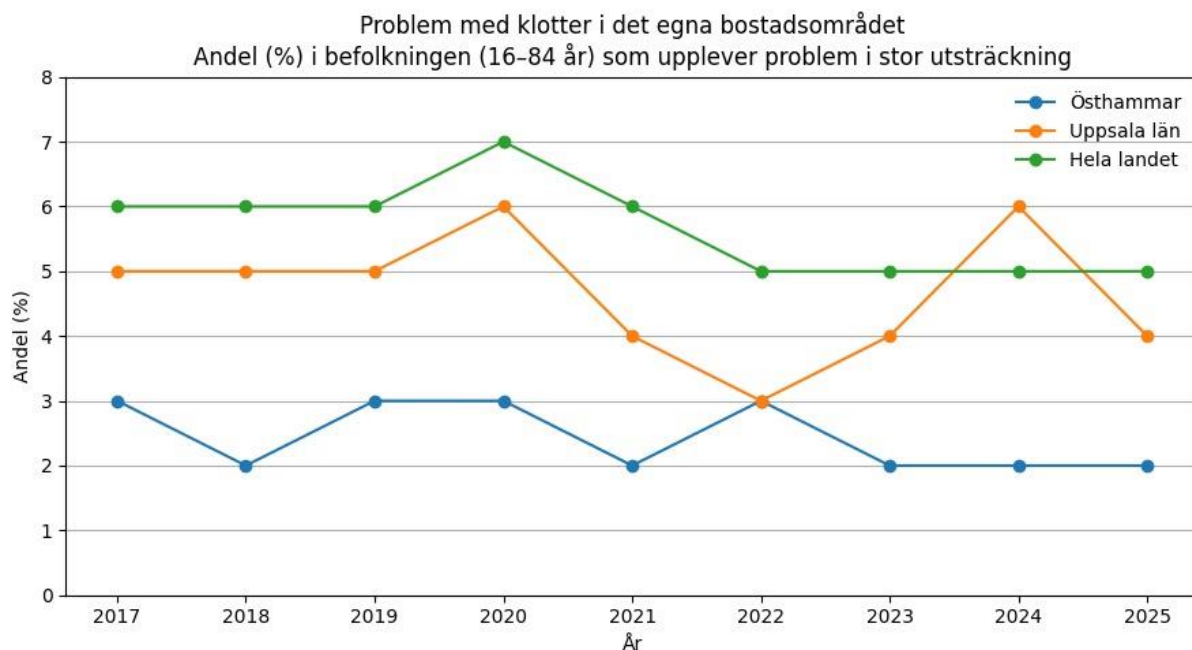
Problem med skadegörelse i det egna bostadsområdet, enligt NTU 2017–2024. Andel (%) i befolkningen (16–84 år) som upplever problem i stor utsträckning

Andelen som upplever problem skadegörelse ökade 2018 till 2020 till en topp på sju procent. Andelen har från 2023 lagat på en låg nivå om tre procent. Andelen är färre än i både länet och landet.

Problem med klotter i det egna bostadsområdet, enligt NTU 2017–2024. Andel (%) i befolkningen (16–84 år) som upplever problem i stor utsträckning

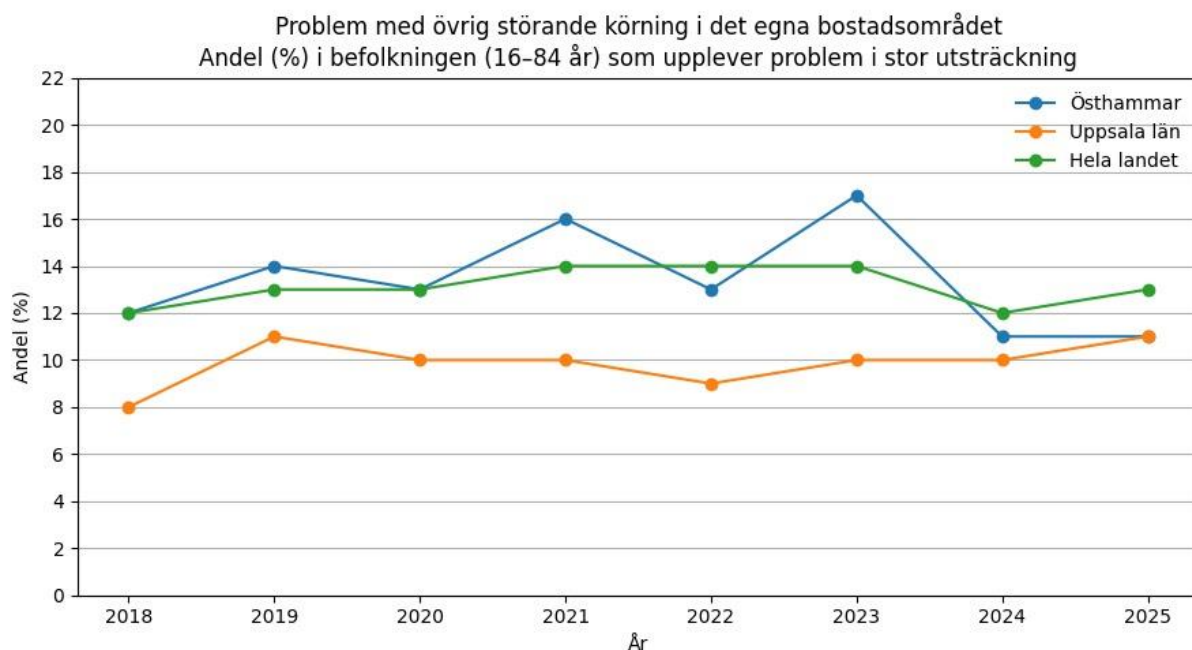
Andelen som upplever ett problem med klotter varierar stabilt mellan 2 och 3 %, detta är en lägre andel än både länet och landet. Andelen ligger ofta på runt hälften mot landet som helhet.

Problem med övrig störande körning i det egna bostadsområdet, enligt NTU 2018–2024.
Andel (%) i befolkningen (16–84 år) som upplever problem i stor utsträckning

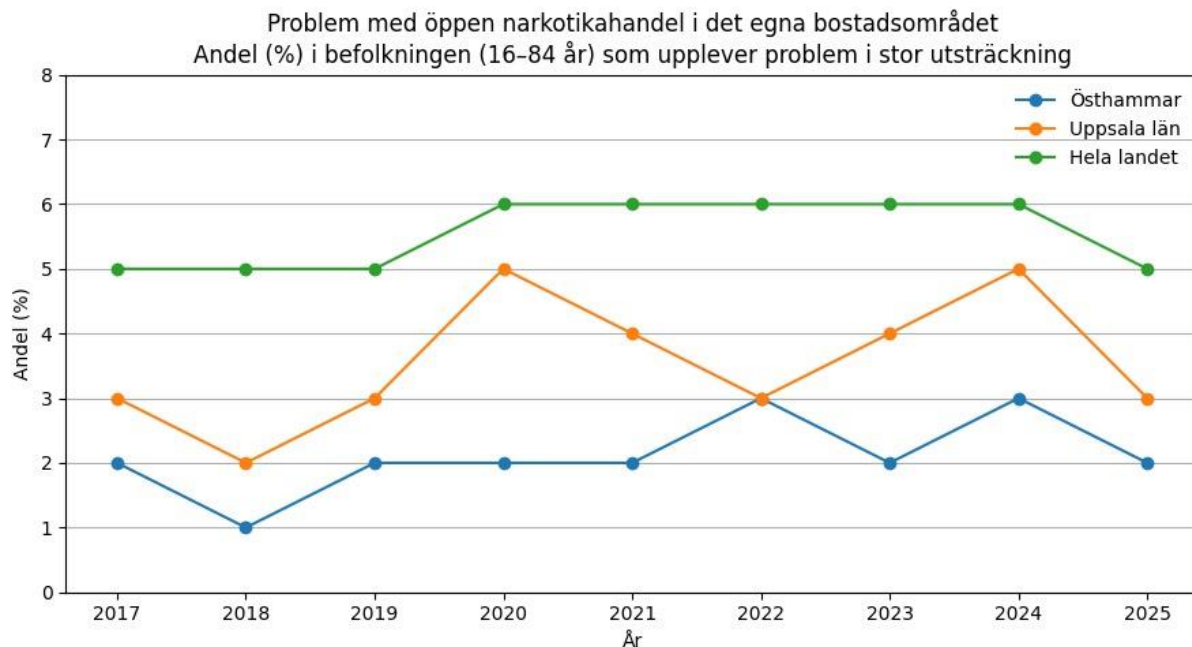
Här har Östhammars kommun tidigare stuckit ut mot länet och landet med en högre andel av befolkningen som upplever med störande körning. För 2024 och 2025 har nivån dock sjunkit till ungefär samma nivå som övriga länet med en lägre nivå mot landet.

Området är relevant att lyfta fram eftersom att störningar kopplat till motorburen ungdom är återkommande problem som framkommit i lägesbilsarbetet.

Problem med öppen narkotikahandel i det egna bostadsområdet, enligt NTU 2017–2024. Andel (%) i befolkningen (16–84 år) som upplever problem i stor utsträckning

Andelen som upplever problem med öppen narkotikahandel varierar mellan en och tre procent. Andelen som oroar sig är lägre än i både länet och landet.

Bilaga 2. Medborgardialoger

Sammanställning medborgardialoger

Alunda:

1. Fordon och Trafikbeteende

Antal svar: 6

Sammanfattning: Flera svar nämnde oro över höga hastigheter, särskilt i områden där epa-traktorer och andra fordon kör snabbt eller sladdar. Trafiksäkerheten är en stor fråga, med önskemål om fartdämpande åtgärder.

2. Mörker och Belysning

Antal svar: 5

Sammanfattning: Många invånare kände sig otrygga på grund av dålig belysning på gator och i parker. De efterfrågade bättre gatubelysning för att öka trygghetskänslan på kvällar och nätter.

3. Kriminalitet och Stök

Antal svar: 4

Sammanfattning: Otrygghet på grund av störande beteenden som vandalism, personer som upplevs som skumma, och allmän stökighet nämndes. Flera uttryckte en önskan om mer synlig polisnärvaro.

4. **Ungdomsgäng**

Antal svar: 3

Sammanfattning: Svar som nämnde ungdomsgäng som skapar oro och ibland vandaliserar eller uppträder hotfullt. Detta är en återkommande källa till otrygghet.

5. **Trygghetsupplevelse (inga specifika faktorer)**

Antal svar: 2

Sammanfattning: Några deltagare uppgav att de generellt kände sig trygga och att det inte fanns några specifika faktorer som orsakade otrygghet.

6. **Brottslighet och Polisinsats**

Antal svar: 3

Sammanfattning: Flera uttryckte frustration över långsamma polisiära insatser och bristande närvaro av polisen i området, särskilt vid behov av ingripanden.

7. **Specifika Platser**

Antal svar: 4

Sammanfattning: Vissa invånare nämnde specifika platser som otrygga, exempelvis områden nära skolor eller parker där stök och kriminalitet var vanligare.

8. **Djurrelaterad Oro**

Antal svar: 1

Sammanfattning: Ett svar nämnde oro för vildsvin som upplevdes som hotfulla, särskilt i skogsområden.

9. **Världsläget (externa faktorer)**

Antal svar: 1

Sammanfattning: Någon uttryckte en generell oro för världsläget, vilket bidrog till en känsla av otrygghet i allmänhet.

Öregrund:

1. Fordon och Trafikbeteende

Antal svar: 3

Sammanfattning: Oro för höga hastigheter och buskörning, särskilt under sommaren när turismen ökar. Det fanns önskemål om fartdämpande åtgärder och bättre övervakning.

2. Mörker och Belysning

Antal svar: 2

Sammanfattning: Dålig belysning på vissa platser, vilket skapar en känsla av otrygghet, särskilt under vintermånaderna.

3. Kriminalitet och Stök

Antal svar: 5

Sammanfattning: Problem med stök och kriminalitet, särskilt kopplat till droger och alkohol. Detta var särskilt påtagligt under sommarmånaderna med många besökare.

4. Ungdomsgång och Vandalism

Antal svar: 4

Sammanfattning: Problem med ungdomsgång som vandaliserar och uppträder hotfullt. Vissa nämnde specifikt skadegörelse som glaskross.

5. Sommarens Evenemang och Turism

Antal svar: 5

Sammanfattning: Evenemang som båtveckan bidrar till ökad otrygghet, med fylla, bråk och vandalism som vanliga problem. Invånarna uttryckte oro för den ökade mängden besökare och de problem det medför.

6. Polisens Närvaro

Antal svar: 3

Sammanfattning: Brist på poliser och önskemål om ökad närvaro, särskilt under sommaren då stök och brottslighet ökar.

7. Djurrelaterad Oro

Antal svar: 1

Sammanfattning: Ett svar nämnde problem med lösspringande hundar som skapade otrygghet i närområdet.

8. Grannsamverkan och Medborgarinitiativ

Antal svar: 2

Sammanfattning: Några uttryckte behov av starkare grannsamverkan och vuxna som engagerar sig i att skapa trygghet i området.

9. Fysisk Miljö och Infrastruktur

Antal svar: 2

Sammanfattning: Problem med infrastruktur, inklusive dålig underhållning av offentliga utrymmen och behov av bättre hantering av offentliga platser.

10. Service och Tillgänglighet

Antal svar: 1

Sammanfattning: Oro över bristande service och tillgång till viktiga tjänster som vårdcentraler, vilket påverkar trygghetskänslan.

Gimo:

1. Otrygghet på grund av ungdomar

Antal svar: 7

Sammanfattning: Många uttrycker oro för ungdomar som hänger runt centrum och biblioteket. Deras beteende, såsom högljuddhet och upplevt hotfullt uppträdande, skapar en känsla av otrygghet.

2. Droger och kriminalitet

Antal svar: 8

Sammanfattning: Det finns en betydande oro för droger och illegal verksamhet i Gimo, inklusive öppet drogbruk och rykten om vapen. Detta bidrar till en känsla av osäkerhet bland invånarna.

3. Polisnärvaro

Antal svar: 1

Sammanfattning: En respondent nämnde att det finns för få poliser i området, vilket gör att de känner sig osäkra.

4. **Allmän otrygghet på kvällar**

Antal svar: 4

Sammanfattning: Det är många som nämner att de känner sig obekväma eller otrygga att vara ute på kvällarna, särskilt på ensliga platser.

5. **Invandrare**

Antal svar: 1

Sammanfattning: Ett svar uttrycker oro för invandrare, vilket tyder på en upplevd kulturell spänning eller rädsla.

Östhammar:

1. **Otrygghet på grund av ungdomar**

Antal svar: 3

Sammanfattning: Några svar pekar på ungdomars aktiviteter, särskilt skadegörelse och samlingar på kvällar, som en källa till otrygghet.

2. **Droger och kriminalitet**

Antal svar: 6

Sammanfattning: Flera respondenter uttrycker oro över ökad kriminalitet, inklusive skadegörelse och narkotikaanvändning. Detta påverkar trygghetskänslan i området.

3. **Polisnärvaro**

Antal svar: 2

Sammanfattning: Önskemål om mer polisnärvaro på kvällar och nätter för att öka tryggheten, särskilt i centrala områden och vid specifika platser som upplevs som otrygga.

4. **Allmän otrygghet på kvällar**

Antal svar: 3

Sammanfattning: Otryggheten ökar på kvällarna, särskilt i vissa delar av Östhammar, inklusive områden som Sjötorget och Ulriksbergsområdet.

5. **Trafiksäkerhet**

Antal svar: 2

Sammanfattning: Vissa uttrycker oro över hastighetsöverträdelser och osäkra trafikförhållanden, vilket bidrar till en känsla av otrygghet.

6. **Världsläget (externa faktorer)**

Antal svar: 2

Sammanfattning: Respondenter uttrycker oro för det generella läget i Sverige, inklusive våld och kriminalitet som påverkar den allmänna tryggheten.

Österbybruk:

1. **Allmän trygghet**

Antal svar: 2

Sammanfattning: Alla respondenter uppgav att de känner sig helt trygga i Österbybruk och att det inte finns något som gör dem otrygga.

2. **Integration och social sammanhållning**

Antal svar: 1

Sammanfattning: Ett förslag kom om att kommunen bör arbeta för att kombinera människor av olika kulturer och åldrar för att öka acceptansen och därigenom tryggheten.